

2011 nr 3
Fåglar
i Närke

Elfvik-Blom

Fåglar i Närke

Årg 34

2011 Nr3

Närkes Ornitologiska Förenings medlemstidning.

Redaktör och layout

Åke Lorin Brantströms gränd 12, 702 28 Örebro,
Tel. 019-24 49 32, 070-326 90 02.

E-post: ake.lorin@telia.com

Redaktionsgrupp

Ann-Margret Elmroth, Tel. 019-32 01 83,
070-637 15 95. E-post: elmroth@telia.com

Magnus Helleryd, Tel. 019-298 692, 070-238 37 93
E-post: magnushelleryd@hotmail.com

Marianne Johansson, Tel. 019-36 17 75,
070-656 63 69. E-post: marianne-j@telia.com

Helny Olsson, Tel. 019-29 90 03, 070-576 29 81.
E-post: helny@telia.com

Närkes Ornitologiska Förening

En ideell regionalförening av Sveriges Ornitologiska Förening, SOF.

Medlem i Närkes Ornitologiska Förening blir man genom att sätta in årsavgiften på plusgiro 430 33 22-4 eller bankgiro 5747-3357. Årsavgiften är för vuxen 160 kr, för familjemedlem 40 kr (erhåller ej medlemstidning), för ungdomsmedlem (13-20 år) 80 kr och barn (1-12 år) 40 kr. Medlem i NOF erhåller vår medlemstidning som utkommer med fyra nummer per år.

Adressändringar sänds till:

Närkes Ornitologiska Förening
c/o Hans Waern, Box 42, 692 21 Kumla.
E-post: hans@ekonoma.se

NOF:s föreningslokal

För sammanträden, litteratur, utställningsmaterial, holkar m m. Källarlokal med ingång gavel på gårds- sidan. Adress: Hagmarksgatan 9, Örebro.

NOF:s hemsida: www.nofnet.se

Du är välkommen att besöka NOF:s hemsida där du finner information om föreningens verksamhet.

Manusstopp
för **Fåglar i Närke 2011 nr4** är
den **15 november**

NOF:s styrelse

Ordförande och kassör

Hans Waern, Vilebacken 45, 692 36 Kumla,
Tel. 019-58 20 18, 070-492 53 51
E-post: hans@ekonoma.se el. hans.waern@telia.com

Vice ordförande och programansvarig

Ulf Jorner, Måbärsvägen 11, 703 75 Örebro,
Tel. 019-31 21 46, 070-661 66 55.
E-post: ulf.jorner@spray.se

Sekreterare

Lena Holm, Alnängsgatan 8, 703 62 Örebro,
Tel. 019-33 22 18, 0732-601 601
E-post: holm.lena@gmail.com

Övriga ledamöter

Bengt Jalsborn, försäljningsansvarig
Vallnäs vägen 3, 703 58 Örebro,
Tel. 019-12 70 80, 070-113 47 99.
E-post: b.jalsborn@glocalnet.net

Anders Kronhamn, inventeringsansvarig.
Västra Bangatan 3, 703 54 Örebro.
Tel. 019-18 90 12, 070- 551 22 12
E-post: anders_kronhamn@hotmail.com

Ronnie Lindqvist, exkursionsansvarig,
Bertil Waldéns gata 6, 702 15 Örebro,
Tel. 019-10 23 33, 070-262 14 17
E-post: lindqvist_ronnie@hotmail.com

Ami Sundén, tjejrubbssamordnare
Visthusgatan 6, 702 26 Örebro
Tel: 019-12 62 66, 070-944 73 00
E-post: amisunden@hotmail.com

Suppleanter

Håkan Carlestam, bitr. exkursionsansvarig
Engelbrekts gatan 13B, 702 12 Örebro
070-531 14 20
E-post: carlestam@gmail.com

Kent Halttunen, mediakontakt
Nygård, Norra Folkavi, 71991 Vintrosa
Tel: 019-18 99 41, 070-216 11 30
E-post: kent.halttunen@tel2.se

Omslag: Nötväcka. En akvarell av **Staffan Ullström**.

Ordföranden har ordet

Hans Waern

Då har det åter blivit dags att författa några rader till detta tidningsnummer. Tankarna har snurrat runt i huvudet om vad jag ska skriva om denna gång. Det får nog bli lite om det som vi alla kallar tid och om fågelflyttning. Det har nu redan hunnit bli slutet av augusti månad. Årets varmaste årstid ligger nu bakom oss. Sommaren med sin sol, värme, bad, fågelskådning, rekreation och återhämtning är härlig. Tiden känns väldigt lång när semestern precis ska till att börja. Fyra veckors ledighet är ju nästan en evighet. Ni håller nog med mig om att man, när man sedan ska till att börja arbetet igen, undrar vart tiden tog vägen. Vad fort semestern passerade.

Tiden är snabbt försvinnande. Det gäller att få tiden att räcka till för mycket. Familjen, arbetet, fågelskådandet och övriga aktiviteter som vi alla ägnar oss åt kräver sin tid. Min fågelskådning ligger oftast på tidiga morgonstunder, när de flesta andra sover. När man väl kommit upp ur sänghalmen ger det en energikick att vara ute och ta del av det naturen bjuder på. Olika engagemang som man är involverad i gör det svårt för mig att hinna med skådning på dagar och kvällar, men ibland kommer jag ut även då. Bristen på sömn på våren vägs till en viss del upp av den energi man får av att vara ute och skåda. Fast hustrun min klagar ofta på att jag är som en zombie (på grund av sömnbrist) vissa kvällar på våren.

Tiden är också extremt viktig för föremålet för vårt intresse, fåglarna. För de flyttande arterna gäller det att så snabbt som möjligt förflytta sig från övervintringsplatserna till häckningsområdena. Detta för att så tidigt som möjligt muta in de bästa reviren, att hinna roffa åt sig de platser som har de bästa förutsättningarna. Att komma före grannen till det optimala området med mest och bäst mat och bästa boplatser är målet för de flesta flyttarna. Helst vill de ha soligt och klart väder, så att sträckan

går snabbt. Ibland kommer det lågtryck som tvingar ner dem för att rasta, till glädje för oss fågelskådare. Det är då vi har chans att hitta några riktigt trevliga fågelfynd till exempel ibland vadarna. För en del arter, främst de Afrikaflyttande tättingarna, innebär de pågående klimatförändringarna en försämring. Varmare vårar gör att insektsproduktionen startar snabbare. Det blir som mest insekter tidigare. Afrikaflyttare har naturligtvis ingen aning om att våren här kommer tidigare, utan startar när de normalt brukar flyga mot norr. När de är framme är den bästa tiden att hitta föda passerad. Detta leder i sin tur till att deras ungfågelproduktion försämras och på sikt kan deras bestånd minska ordentligt. Det blir ett ökande problem för fåglarna att hinna locka till sig en hona, para sig, ruva och föda upp sina ungar under den korta arktiska sommaren. Alla får slita hårt utom honorna inom de olika vadararterna. De lägger som bekant sina ägg och drar sedan direkt mot söder. De är ju på sydsträck redan i slutet på juni. De har bråttom åt andra hållet. Är det kanske att nå först till vinterområdet som lockar dem? Det är verkligen fascinerande hur fågelflyttningen fungerar. De arter som övervintrar inom Europa kan lättare anpassa flyttningen till de effekter som klimatförändringarna medför, genom att de snabbare märker väderförändringarna.

Nu när hösten är här är det full fart på flyttandet söderut. Våra fågelmarker fylls på av fågelindivider norrifrån som stannar och rasar inför sin fortsatta flyttning. Stora är chanserna att påträffa fynd av diverse olika Norrlandsarter som till exempel sjöorre, alfågel, blåhake, lappspurv och snöspurv. Har vi lite extra tur kan godbitar som berglärka, tallbit, videspurv och jaktfalk dyka upp. Det storslagna skådespelet ute vid Kvismaren är väl värt ett besök. De rastande sädgässens antal brukar uppgå till bortemot 20 000 och tranornas

till 10 - 15 000. Ta er tid till att uppleva en morgon när alla gäss och tranor lämnar Kvismarens sjöar och flyger ut mot de omgivande markerna, eller också en kväll när alla flyger tillbaka in mot vattnen. Det är en upplevelse som kan kallas duga. Dessutom finns där stora mängder med änder rastande i sjöarna. Stora chanser finns även till fina rovfågelupplevelser. Även vid alla våra andra lokaler i landskapet fylls mängden på av den flyttande och rastande fågelskaran. Passa på och var ute och skåda och bidra till att utforska Närkes fågelmarker. Kanske är det just du som hittar den riktiga rariteten.

Till slut hoppas jag att ni alla får en riktigt bra höst. ◀

Nya NOF-medlemmar

Under perioden juni till och med augusti har nedanstående nya medlemmar registrerats. Alla hälsas välkomna i föreningen.

Gabriel Beckman, Eyragatan, ÖREBRO
 Elisabeth Svensson, FÄRJESTADEN
 Åsa Bengtsson, Loggatan, ÖREBRO
 Valdemar Andersson, Sandvad, ODENSBACKEN

Storskarven i Hjälmmaren 2010

Leif Sildén & Ola Strand

Efter tre års officiellt inventeringsuppehåll var det åter dags att inventera storskarven i Närke-delen av Hjälmmaren 2010. Länsstyrelsen önskar att inventering sker då inventeringsresultatet delvis ligger till grund för kommande års jaktbeslut på storskarven i Hjälmmaren. En av frågorna var: Fortsätter skarven att öka eller har ökningen stagnerat? Här följer inventeringsresultatet från 2010 års inventering.

Inledning

Storskarvens utveckling i landet och i Hjälmmaren har redovisats i ett flertal tidigare artiklar i Fåglar i Närke varför bakgrund och inventeringsmetod endast redovisas kortfattat.

Storskarven, egentligen rasen mellanskarv, ökade kraftigt under 1990-talet, främst vid våra kuster. 1996 noterades arten som häckfågel i Hjälmmaren i Närke. Därefter uppvisade arten en ökande trend med en viss stagnation 2002, då jakt och förföljelse i kolonierna antagligen gjorde att antalet stannade upp. Arten fortsatte dock att öka igen men under mitten av 2000-talet märktes en viss stagnation. År 2006-2007 var antalet par likartat, 1229 respektive 1233 par.

Storskarven har inventerats årligen i Hjälmmaren 1997-2007. År 2006 gjordes ingen officiell inventering av storskarv i Hjälmmaren. I egen regi genomfördes ändå en inventering om än i begränsad omfattning jämfört med övriga år.

Länsstyrelsen efterfrågade åter en inventering 2010 eftersom ett nytt jaktbeslut ska tas för de tre kommande åren under våren 2011.

*Tabell 1.
 Antal skjutna storskarvar i Örebro läns del av Hjälmmaren åren 2001-2010.*

År	Ant. skjutna storskarvar
2001	190
2002	312
2003	352
2004	900
2005	978
2006	647
2007	616
2008	236
2009	278
2010	452

Från 1999 har stora antal storskarvar skjutits årligen under främst sensommar/höst. I tabell 1 framgår antal skjutna storskarvar i Örebro läns del av Hjälmmaren (ungefär Närke-delen av Hjälmmaren) enligt Svenska Insjöfiskarens Centralförbunds inrapportering till Länsstyrelsen. Det totala antalet skjutna storskarvar i hela Hjälmmaren har varit

Omslagsbild: Nötväcka *Sitta europaea*

Vår enda fågel som kan klättra lodrätt nedåt på en trädstam med huvudet före är nötväcken. Den är 15 cm lång, ser ut att sakna hals, har mycket kompakt kropp, kort stjärt och långa, kraftiga klor. Ovansidan är blygrå, undersidan hos hanen vit med brunröd färg över benen och beige hos honan. Ett grovt och långt svart ögonstreck syns tydligt. Nötväcken är en livlig fågel som trivs i lövskogar och trädgårdar i södra och mellersta Sverige. Den lever på sommaren huvudsakligen på insekter och annars på nötter och frön. Jagar helst bort andra fåglar från fågelmatningar. Den har många olika läten, alla mycket klangfulla och ljudliga. På senvintern och våren låter den tidigt höra sin sång eller sitt rop högt uppe från en trädtopp, *viu-viu-viu-viu*. Den är hållbyggare, häckar även i holkar och är mycket noga med storleken på ingångshålet. Den murar det till lagom storlek med lera. Honan lägger 6-8 ljusa och brunrödfleckiga ägg ganska tidigt, ibland redan i april. Paret håller ihop flera år och vistas ofta i sitt revir hela året. Nötväcken är en utpräglad stannfågel. Den har flera släktingar i Europa, bl. a. murkryparen. Norra Finland invaderas vissa säsonger av den asiatiska nötväcken. Den har t.o.m. häckat i nordligaste Sverige ett par gånger.

ungefär det dubbla enligt samma organisation.

Metod

Inventering av storskarv har pågått från strax efter islossning då antal påbörjade bobyggen inventerats (april-maj) och sedan fortsatt med uppföljning av häckningsframgång under främst juni. Antal skarvar som uppehållit sig i Hjälmarén har sedan följts säsongen ut, d.v.s. fram till senhösten (okt-nov).

Antal bon och ungar har endast noterats från båt. Generellt har inga landstigningar gjorts under häckningstid, allt för att minimera störningar. Vi har istället kört runt öarna och i möjligaste mån räknat antal synliga bon och ungar. Därefter har resultatet slagits ut på det verkliga antalet bon (som räknades tidigare under säsongen, före lövsprickning).

Ca 40-100 % av det totala antalet bon i varje koloni kunde följas upp 2010. Denna metodik har använts konsekvent sedan 1996, och ger en så hög noggrannhet man kan få utan att störa fåglarna.

Foto: Leif Silden

Storskarv på bo

2010 gjordes ett undantag då landstigning gjordes på Ellholmen. Anledningen var att ön är stor och att kolonin blivit så pass stor att det var stora svårigheter med att räkna antalet bon från båt.

Totalt gjordes 10 turer om 4-10 timmar under 2010.

Resultat

I tabell 2 nästa sida framgår resultat av storskarvsinventeringen i Närkedelen av Hjälmarén under 2010.

Tabell 2.

Antal bon av storskarv och häckningsresultat fördelat på respektive koloni under 2010. Inom parentes 2007-års antal.

Koloni	Antal bon 2010 (2007)	Bon med ungar	Antal ungar	Ungar per bo	Ungar per lyckad häckn
Ässön (4 öar)	153 (123)	149 (117)	358 (287)	2,3 (2,3)	2,4 (2,5)
Flatskär (2 öar)	99 (78)	97 (70)	229 (176)	2,3 (2,3)	2,4 (2,5)
Mellangrundet ¹⁾	0 (49)	0 (43)	0 (97)	- (2,0)	- (2,3)
Pjukstenarna (2 öar) ²⁾	100 (198)	76 (183)	152 (419)	1,5 (2,0)	2,0 (2,3)
Nyckelgrundet ³⁾	5 (22)	- (-)	10 (-)	2,0 (-)	? (-)
Segersjö	0 (21)	- (7)	- (12)	- (0,6)	-
St. Sikören (2 öar)	253 (205)	246 (188)	555 (444)	2,2 (2,2)	2,3 (2,3)
Ellholmen (2 öar)	668 (537)	651 (483)	1459 (1252)	2,2 (2,3)	2,2 (2,6)
Summa	1278 (1233)	1219 (1084)	2763 (2687)	2,1 (1,7)	2,3 (2,5)

1) Kolonin vid Mellangrundet var redan vid årets första inventeringstillfälle (för)störd. Tecken visade tydligt på att skarvar hade påbörjat bobyggande men de var nu borta. Några direkta bon kunde inte räknas.

2) Kolonin vid Pjukstenarna befinner sig på 2 öar. På den ena ön verkade 46 bon vara ostörda medan 54 bon på den södra ön varit utsatta för störning. Omläggning skedde dock senare av 43 par.

3) Kolonin vid Nyckelgrundet blev störd 2007, så blev också fallet 2010. Osäkert om någon häckning blev lyckad.

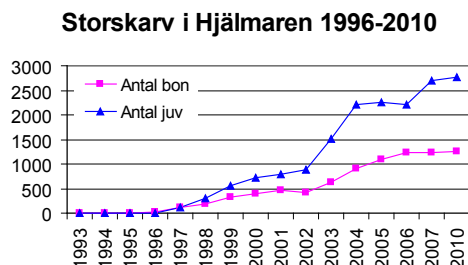
Antal juv per bo blev i genomsnitt ca 2,2 och antal juv per lyckad häckning blev i genomsnitt ca 2,3 under 2010.

I tabell 3 på vidstående sida framgår antal bon vid varje koloni i Närkedelen av Hjälmaren under perioden 1996-2007 samt 2010. Antalet ungar som producerats under samma period anges inom parentes.

I figur 1 nedan framgår antal bon/par och antal juvenila under perioden 1996-2007 samt 2010 i Närkedelen av Hjälmaren.

Figur 1.

Antal bon och producerade juvenila fåglar av storskarv under perioden 1996-2010 (utom 2008 och 2009) i Närkedelen av Hjälmaren.

I tabell 4 på vidstående sida framgår det maximala antalet storskarvar och bon i Närkedelen av Hjälmaren under perioden 1993-2007 samt 2010.

Storskarvarna var mycket svårräknade på sensommaren 2010. En anledning var att en av samlingsplatserna bl.a. var Ellholmen. Ön är stor och skarvarna går i princip inte att räkna när de sitter inne på ön. Det maximala antalet skarvar borde ha varit i storleksordning

5 000 individer när ungfågarna blivit flygga.

Diskussion

Storskarven har ökat kraftigt i antal under många år och ser man till en 10-års period har arten haft en stark utveckling. Ungfågelproduktionen har dessutom generellt varit god med stora antal flygga fåglar trots stora mänskliga störningar i vissa kolonier.

Under de fem senaste åren (2006-2010) har storskarven haft en stabil och jämn nivå med endast små variationer. Under de fem föregående åren (2001-2005) var däremot ökningen 140 %.

Generellt kan det sägas att artens ökning har stagnerat och populationen har lagt sig på en relativt jämn nivå under de senaste fyra till fem åren.

Antal juv per bo blev i genomsnitt ca 2,1 och antal juv per lyckad häckning blev i genomsnitt ca 2,3 under 2010.

En klar tendens är att antalet kolonier har

Tabell 3.

Skarvkolonier i Näikedelen av Hjälmaren sedan inventeringarna påbörjades 1996. Produce-
rade ungar anges inom parentes. Från 1996 saknas uppgifter på antal ungar.

Koloni	Antal bon per år												
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2010
Ässön (2 öar)	8	20	47	72	56	79	55	70	101	89	158	123	153
Flatskär	-	-	-	-	12	50	40	91	173	168	144	78	99
Segersjö	3	-	-	-	-	-	-	23	51	58	42	21	0
Tissholmarna	-	8	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarstenarna	-	28	-	21	57	84	-	-	-	-	-	-	-
Funnaren	9	52	47	42	12	1	-	-	-	-	-	-	-
Pjukstenarna	-	12	78	137	172	106	98	177	254	334	257	198	89
Mellangrundet	-	-	5	31	94	101	83	99	111	110	95	49	0
Gropberget	-	-	2	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gröna Riddarna	-	-	-	-	-	35	89	87	62	36	16	-	-
Gröna Ön	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Nyckelgrundet	-	-	-	-	-	-	47	74	147	63	70	22	5
Ellholmen 2 st. öar	-	-	-	-	-	-	-	-	115	270	537	668	-
St Sikören	-	-	-	-	-	-	-	-	-	111	177	205	253
Summa:	28	118	179	331	403	458	412	621	899	1084	1229	1233	1278
	(105)	(294)	(549)	(715)	(800)	(889)	(1518)	(2205)	(2251)	(2218)	(2687)	(2763)	

minskat medan kolonistorleken har ökat. Under 2010 fanns totalt 6 kolonier (några kolonier befinner sig dock på flera öar) medan det fanns 9 kolonier 2005-2006. De tre största kolonierna innehöll ca 1 067 par vilket motsvarar ca 83 % av den inventerade populationen under 2010.

Häckningsresultatet 2010 var generellt bra. Antal juv per bo och juv per lyckad häckning närmar sig dock varandra. Detta visar

Tabell 4.

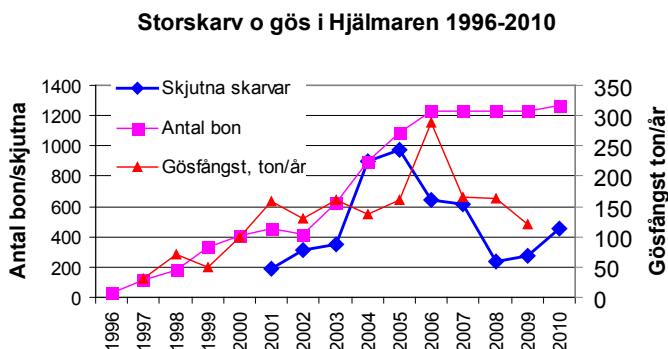
Maxantal och antal bon i
Näikedelen av Hjälmaren
1993-2007 samt 2010.

År	Maxantal	Antal bon
93	11	-
94	20	-
95	393	-
96	595	28
97	760	118
98	930	179
99	1 050	331
00	1 250	403
01	1 050	458
02	1 100	412
03	1 200	621
04	3 120	899
05	4 660	1 084
06	4 500	1 229
07	4 000	1 233
10	2 800	1 278

de till häckning och lyckas väl. Störningarna (den mänskliga) sker sannolikt främst redan när skarvarna anländer och tar öar i besittning varför skarvarna aldrig hinner påbörja sina bobyggen utan centraliseras till ett fåtal större kolonier där häckningarna lyckas väl.

Vad är orsaken till att artens framfart har stannat upp? I figur 2 framgår antal skarvbon, antal skjutna skarvar och yrkesfiskets gösfångst under perioden 1996-2010. Observera att antal skarvbon 2008-2009 har satts samma antal som 2007.

Figur 2. Antal skarvbon, antal skjutna skarvar och yrkesfiskets gösfångst under perioden 1996-2010. Antal skarvbon 2008-2009 har satts till samma antal som 2007.

Jaktens påverkan på skarvförekomsten i Hjälmarén är svår att utläsa ur inventeringsresultaten. Jakten var omfattande bl.a. åren 2004-2005 men storskarven ökade ändå i antal åren därefter. Sannolikt är jaktens påverkan på skarvförekomsten ringa.

En anledning till skarvens stagnation kan vara etablering av havsörn i Hjälmarén. Örnarna ses inne i skarvkolonierna regelbundet och detta kan även vara en anledning till att skarvarna häckar i allt större kolonier. Häckning i större kolonier ger bättre skydd mot fiender.

En annan teori till skarvens stagnation är den störningsverksamhet (den mänskliga) som sannolikt förekommer på våren. Detta kan även vara anledningen till att det finns allt färre kolonier eftersom skarvarna inte verkar tillåtas att häcka inom vissa områden.

Kan födotillgången vara hämmande på skarvpopulationen och har storskarven en negativ påverkan på gösbeståndet? Gösfångsten har haft en mycket positiv trend under perioden 1997-2006 för att därefter ha haft en negativ trend 2007-2009. Uppgift för 2010 saknas.

Eftersom gösfångsten ökat under en så pass lång period när skarven har etablerat sig och ökat i numerär ser det inte ut att finnas nå-

gon påverkan. Under de senaste åren har dock fångsten minskat men eftersom det endast är till samma nivå som i början av 2000-talet kan det inte hänföras till skarvförekomsten utan snarare till naturlig variation och andra orsaker.

Om en låg födotillgång skulle vara orsaken till skarvens stagnation skulle sannolikt häckningsresultatet vara dåligt. Så är inte fallet varför födotillgången inte bör vara orsaken till skarvens stagnation.

Jakten spelar en negativ roll för den övriga fågelförekomsten. Arter som skräntärna, svarttärna och dvärgmåsar som rastar under sensommar och tidig höst för att äta upp sig inför den stundande flyttningen störs under jakten. Rast- och födoplatser öster om Valen vid och omkring Östersöråhälla och Östra Nyckelgrundet är sådana platser som definitivt borde fredas från jakt för att inte nämnda rastande arter skall störas.

Sammanfattningsvis kan konstateras att populationen av storskarv har varit dryga 1 200 par under perioden 2006-2010. Antalet kolonier har blivit färre men större.

Häckningsresultatet utföll väl under 2010.

Anledningen till storskarvens stagnation har inte kunnat fastställas i denna sammanställ-

Skarvkoloni från Motalavik på holme dit man försöker koncentrera skarvarna. Bilden är några år gammal

Foto: Lars Elmquist

ning men har sannolikt av flera orsaker.

Tack

Stort tack till Länsstyrelsen i Örebro län som bidragit ekonomiskt till denna inventering. ◀

manlagt 9 kattugglor. Ingen pärluggla hördes. Sorktillgången är på minimum och kanske förklaring till tystnaden från pärlugglorna. Ingen sparvuggla. ◀

Kattuggla

Foto: Torbjörn Arvidson

Ugglor i Breventrakten

Stig Enetjärn

Årets ugglelyssning gick av stapeln den 26 februari. Samlingsplats var Sandvads sportstuga S Odensbacken. Det kom 30 förväntansfulla spanare till delvis nya avlyssningsmarker. Vi brukar vara i området S Breven, men nu provades ett nytt område: Himmer, Korsmon, S Asker och N och NV Kilsmo.

Vid återsamlingen vid sportstugan där en brasa tänts rapporterades från tre bilar att endast enstaka kattugglor hörts. Ett lågt resultat med tanke på bra väder med lite vind och ganska molnfrött. Bo Hägerås kunde inte komma till återsamlingen utan åkte direkt hem. Han hade hört fyra ugglor utmed körsträckan. Hemma vid Svenstorp hördes ytterligare 2 ugglor. Det blev sam-

Ugglor i Örebrotrakten

Jan-Erik Andersson

Lördagen den 12/3 var det dags för årets ugglespaning med Ronnie Lindqvist som exkursionsledare. Samlingsplats var som föregående år Statoilmacken i Västhaga och de 15 deltagarna fördelades på 6 bilar. Föregående års

Sparvuggla

Foto: Torbjörn Arvidson

ugglespaning genomfördes vid en temperatur av ca. 20 minusgrader, i år visade termometern plusgrader. Detta samt att det även var vindstilla innebar att de yttre förutsättningarna fanns för en angenäm kväll. Vilket det också blev.

Första etappmålet för kvällen var bergstakten vid Atle, där det skulle finnas en god möjlighet att få höra och kanske se bergugv. Tyvärr så lyckades vi inte spana in denna gigant bland ugglor men någonstans i skymningsljuset lät den sig ändå höras. Det blev således en bra början på kvällen.

Nästa anhalt var naturreservatet vid Snavlund mellan Vretstorp och Askersund. Det som främst lockade på denna plats var slaguggla. Efter en stunds vandring i mörkret mötte vi en annan grupp av ugglespanare som menade att det var värt att fortsätta ännu en bit in i området. Vi gjorde så och grupperade oss på en höjd där vi under tystnad förväntansfullt inväntade en aktiv slaguggla. Och plötsligt någonstans i mörkret hördes den, visserligen långt borta och svagt men ändå. En av de närvarande, Bo Ståhl, härmade slagugglans hoande för att på så sätt få den mer intensiv. Dessvärre lät den sig inte lockas av de ljud som Bos kupade händer frambringade utan förblev tyst. Men på väg tillbaka till bilarna hörde vi kattugglans mystiska hoande på andra sidan vägen.

Vi drog vidare mot Laxå-trakten och en plats i det s.k. Hasselforsreviret som kallas Grönsjön. Färden gick på isiga skogsvägar långt och djupt in i den grova och mörka granskogen. Om inte Ronnie haft vårt största förtroende hade nog tankar om obskyra riter eller sektmord infunnit sig, det blev m.a.o. en härlig stämning. När vi dessutom blev påmind om att varg kunde finnas i trakten förstärktes än mer storskogens mystik. Efter en kortare fikapaus fortsatte vi vår vandring i månskenet. Och där i storskogen fick vi höra 3 pärlugglor! När vi kände oss trötta och nöjda med kvällen styrde vi hem En lördagskväll med ugglespaning måste vida överträffa en kväll framför teven även med bästa naturfilmen i rutan och vi

tackar varmt för denna härliga vårvinterkväll och natt 2011. ◀

NOF:s vårexkursion till Kvismaren 16 april

Anders Kronhamn

NOF:s vårexkursion till Kvismaren var i vår mening inte särskilt angenäm. Mulen himmel, frisk sydvästvind och omkring 5 grader fick åtminstone en av deltagarna att redan vid samlingen vid Öby kulle utbrista:

”Idag skulle man ju haft långkalsonger på sig!”

Trots väderleken (och för vissa, avsaknaden av långkalsonger) spanade vi snabbt av åkarna norr om Öby kulle och hittade tio vitkindade gäss, fem bläsgäss och en spetsbergsgås bland sädgässen. Därefter omgrupperade vi snabbt till Lötenplattformen för mer vindskyddad skådning över Rysjön. I sjön låg två gravänder och förgyllde vår tillvaro och även stjärtand, salskrake, gråhakedopping och ske-dand kunde beskådas. En storspov hördes i fjärran.

Härnäst begav vi oss till Hammarmaden. I det sedvanliga trädet satt en adult havsörn, två storspovar spankulerade på maden, och roligast av allt var pilgrimsfalken som snabbt susade förbi mot norr. Även två bläsgäss behagade kackla förbi på låg höjd. Efter en värmande kaffeslurk kunde vi konstatera att det på Fornskinnsåkrarna stod en färgmärkt 2K trana i sällskap med omkring 200 tranor.

Efter Hammarmaden återvände vi till Öby kulle och kunde från toppen av kullen räkna in tolv vitkindade gäss som i den nu rejält friska vinden sökt sig en behagligare vistelse i Fågelsjön. Vid det här laget önskade sig även deltagarna en behagligare vistelse och därmed avslutades exkursionen. Sammanlagt var vi en skara om åtta personer som trotsade ”vår”-vindarna och njöt av dagens ornitologiska begivenheter. ◀

Exkursion till Yxnäset/ Segersjö 10 april

Gunnar Nilsson

Inte mindre än 31 förväntansfulla deltagare samlades klockan 09:00 vid parkeringen i södra Bondevrak. På ängarna mot Egby visade fyra storspovar, två skogssnäppor och minst 125 sädgäss upp sig och fyra dubbeltrastar sträckte över parkeringen innan vi påbörjade vandringen mot udden. Eftersom det var rejält blött i början av stigen genom granskogen och eftersom en del av deltagarna var dåligt utrustade på fötterna (ej stövlar) så fick vi, liksom förra året, söka alternativa vägar över betesmarkerna och genom skogen för att hålla oss någorlunda torra. För de flesta gick det bra men för några deltagare mindre bra.

Hjälmarens var sedan några dagar helt fri från is vilket gjorde att fåglarna var utspridda i sjön. I vikarna och från Yxnäsa udde noterades bl. a 13 salskrakar, 2 snatteränder, 12 storskrakar, 10 knipor, 20 skäggdoppingar,

Tre unga deltagare varav en med blöta fötter. Rickard Eriksson, Erik och Edvin Elmroth

Foto: Gunnar Nilsson

13 sothöns, 3 vigg, 1 kricka, 8 storskarvar, 6 knölsvanar, 1 havstrut och 1 sångsvan. Bland rovfåglarna noterades 3 bruna kärrhök, 3 ormvråkar, 1 sparvhök, 3 fiskgjusar och inte mindre än 6 havsörnar, varav endast en var adult med vit stjärt. Glädjande var också att två mindre hackspett, en spillkråka, två större

Mindre hackspett

Foto: Torbjörn Arvidson

hackspett och en gröngöling fanns i området.

Korvarna smakade som vanligt bra vid brasan på Yxnäsa udde och det blev inte sämre av att några stjärtmesar visade upp sig under grillningen. På promenaden tillbaka kunde ett par trädkrypare studeras i tuben när de ivrigt byggde på sitt bo under en stor barkflaga på en avblåst björk. Några deltagare hörde gärdsmyg och stötte en morkulla efter stigen. Totalt sågs 69 fågelarter under exkursionen och alla fanns sedan tidigare på april-listan. ◀

Klåvudden lördag 30 april

Marianne Johansson text o foto

Valborgsmässomorgonen startade med eld i baken. Klockan var 02:40 när matsäcken, kikarna och bilen var packade för avfärd till Wadköping där Ronne Lindqvist väntade. Vi hämtade upp Joakim Lajtai, som nästan kom direkt efter en kväll på de nu öppnade ute-serveringarna på stan. Vid Scandic, Västha- ga, väntade ytterligare tre deltagare; Ulf Jor- ner, Bengt Jalsborn och Stig Ernell så vi blev 6 personer som startade från Örebro. Kanske inte världens piggaste men i alla fall vakna!

Siluetter och fr. v. Ronnie Lindqvist, Bengt Jalsborn, Joakim Lajtai, Stig Ernell och Ulf Jorner

Det var redan en bil på plats. Det visade sig vara Benny Fredriksson och Inger Lilja som sovit över i skogen. Senare anslöt även Magnus Friberg. Senare är ju synd att säga för trots allt var det ju mycket tidigt fortfarande.

Klockan närmade sig 04:15 när vi stod klara ute på udden för att börja spana efter sträck. Och spana fick vi verkligen göra. Det var minusgrader och nästan vindstilla innan solen gick upp. Så den som inte hade full vintermundering på sig frös verkligen.

Det första sträcket som gladdde och värmdde oss var 35 strandskator som flög några varv över

oss. Sedan kom det några sträck med sjöor- rar och svärter som gick ner på vattnet för att rasta. En gravand drog förbi. MEN sedan kom det stora, Magnus F ropade:

- Se upp!

En kustlabb drog förbi över skogen mot Ny- dalen och diskussion om hur mörk och vilken typ det var uppstod. Vilken lycka för oss alla!

Första frukost blev det vid 6-tiden och sam- tidigt var det dags för första löparrundan för den som inte hade långkalsong på och det var inte jag. Nu började solen värma oss lite, så det kändes riktigt bra.

Storlommar, storskrakar, småskrakar och skäggdoppingar låg på vattnet nedanför där vi stod så dem fick vi chans att se på närmare håll. Fisktärnorna drog över skogen fram och

tillbaka. Fort gick det, så det kanske var sil- vertärnor så det var svårt att avgöra. om det var silvertärnor.

Vid niotiden hade vi fått nog. Nu var det re- ningsdammarna vid Harge med svarthakepa- ret som gällde Och det var på plats. På gär- det framför dammarna rastade 53 ljunpipare, en fantastisk syn! Här såg vi årets första sva- lor, både hussvalor och ladusvalor. I år åkte vi fram till Harge hamn där det bland annat fanns vitkindade gäss. Fiskar'n som hade sin hem- mahamn där berättade att havsörnen häcka- de i trakterna men han ville inte avslöja var. En fantastisk stor hög med ris och skräp låg

där i hamnen så vi undrade hur det skulle gå med valborgsbrasan när nu vinden tog i alltmer. Klockan närmade sig halv elva så det var tid att vända hem till Örebro. Vid Stora Hammarsundsbron cirklade tre ormvråkar istället för den glada som Magnus F rapporterade om men vi var lika "glada" för det.

Nu väntade sängen för en stunds vila innan kvällens begivenhet tog vid. Både brasan vid Örebro Slott och psalmen **Härlig är jorden** värmdde gott! Så sant, så sant! ◀

NOF:s traditionella vår-vandringar i Oset

Marianne Johansson text o foto

Dessa vandringar under maj månad är mycket populära bland örebroarna.

Olle Liljedal började som vanligt med 1 maj-vandringen vilken alltid drar mycket folk och årets var inget undantag. Vårfåg-larna hade börjat komma så det var en mycket trevlig vandring med Olle runt Oset.

Söndag den 8 maj lockade ett 40-tal fågelintresserade och Lars Johansson guidade som vanligt eminent.

Clas Thor, Lars Johansson, Håkan Gabrielsson, Nils Öfverström. Inga-Maj Larsson och Åke Johansson som spanar efter strand-skatorna.

*Upplev naturen närmare
med en kikare från oss*

*Swarovski * Steiner * Pentax * Focus*

kikarproffsen

A-FOTO
BUTIK & ATELJE

Filarevägen 3 Lillån (bredvid Toyota bil)
019-250623 www.a-foto.se

Åke Lorin och Kent Halttunen guidade tredje söndagen då bland annat göken gol och härm- och vassångaren sjöng. De lyckades även se en bivråk segla över Oset.

Sedan tog Lars Johansson vid igen vid de återstående två söndagarna. Tornseglare och en brun glada lyckades vi pricka in den första söndagen. Vid den sista söndagen hade ett 10-tal näktergalar kommit efter en mycket seg inledning med endast ett fåtal rapporter från södra Sverige. Strandskatorna som också anlänt flög över Almbyängen.

Och så här års hade de flesta av våra sommarfåglar anlänt så nu var det mycket njutbart i våra marker. ◀

Dubbelbeckasins-lyssning

Gunilla Frimodig

Blev hämtad av min syster Marianne ca 20.30 en ljum, lugn och fin kväll med växlande molnighet. Vi åkte till Rånnesta för att lyssna på dubbelbeckasinen och stannade vid vägkrö-

Strandskator

Foto: Torbjörn Arvidson

Tofsvipa

Foto: Torbjörn Arvidson

ken innan fågeltornet. På vallen framför oss betade ett stort antal kor och deras kalvar. På vallen var det också en flock gulärlor, mycket vackra. Vi hörde på håll tranor och kanadagäss och såg en lärfalk flyga fram och tillbaks. Larmet gick, en ägretthäger vid Åkerby.

Vi åkte dit men tyvärr hade den redan gett sig av enligt en skådare på plats. Vi åkte tillbaks och satte oss att lyssna om vi skulle höra dubbelbeckasinen, men tyvärr hörde vi ingen. Vi hörde däremot många andra fåglar, bl.a. rördrom, vattenrall, storspov, buskskvätta och sävsångare. Vid 22-tiden ringde någon rapportör från ruinen att dubbelbeckasinen hördes där. Vi åkte dit och fler följde med oss. Väl där hörde vi ingen dubbelbeckasin, trots att vi stod i lä vid fotogömslet nere vid maden.

Vid 23-tiden åkte vi hemåt mot Örebro. Vid gärdet efter fågeltornet var det ca 15 små vildsvinskuldingar i bilens lyktsken. Vi stannade och efter en stund upptäckte de oss och försvann med blixstens hastighet tillsammans med en eller två större vildsvin, en underbar upplevelse.

Vid pennan Gunilla Frimodig ◀

Fågeltornskampen

Battle of Towers eller Fågeltornskampen som vi också kom att kalla denna lättsamma tävling i fågelskådning ägde rum en solig dag i början av maj och blev ett nytt inslag i den svenska ornitologin.

Bakgrunden var att Finlands Ornitologiska Förening, BirdLife Finland, hade utmanat SOF på en kamp. SOF i sin tur hade uppmanat regionalföreningarna runt om i landet att hänga på.

Battle of Towers samlar årligen ca 300 fågeltorn i Finland, från söder till norr, och tävlingen är en årlig tradition som engagerar stora skaror finska skådare.

Efter att ha gjort reklam för tävlingen både i FiN och på nofnet.se anslöt sig till slut fem lag i Närke.

Bästa Närke-torn placerade sig på 12:e plats i landet och resultatet gav mersmak. Nästa år siktar vi ännu högre. Något Närke-torn bör väl kunna placera sig bland Sveriges 10 främsta?

Det var en glädjefylld dag med stort publikt intresse. Inte mindre än ca 200 besökare kom ut till de olika fågeltornen för att heja på och hjälpa till. Här nedan följer rapporter från de olika tornen och en sammanställning av de arter som sågs.

Team NOF - Lötenplattformen, Kvismaren

Ronnie Lindqvist

Deltagare: Ronnie Lindqvist, Bengt Jalsborn, Ulf Jorner, Håkan Carlestam, Hans Waern.

Klockan var 05:00 när vi samlades och drog igång räknandet. Arterna trillade in i jämn takt, allt eftersom naturen och vi skådare vaknade till. Vi hade god hjälp av andra som kommit för att njuta av den fina morgonen, kolla vad

vi gjorde, eller helt enkelt hjälpa till. Från olika håll hörde vi att informella fågeltornskamper pågick utom tävlan och likaså kom sms från andra torn så att vi kunde hålla koll på varandra. Glädjande nog visade allmänheten stort intresse för tävlingen och pressen likaså. Annonsering, och en halvtimme i lokalradion dagen innan gav oss bra exponering i media. Det här förde med sig att många av oss hade mycket att berätta på jobbet och för bekanta dagarna efter tävlingen.

Team NOF på Lötenplattformen vann Närke-ligan.

Dagens höjdpunkt blev brun glada och eftersom vi hade så svårt att få in många av de vanligaste fågelarterna finns stora möjligheter att förbättra resultatet ytterligare nästa år.

Team Ungdomsligan: Rysjötornet.

Se reportage på ungdomssidan!

Team Onsdagsligan - Erik Rosenberg- stugan

Marianne Johansson

En alldeles fantastisk morgon, soluppgång, vindstilla, blå himmel och lite morgondis över Hjälmaren och Oset. Solen var ett stort eldsklot, alldeles rött för att övergå till gulorange

Soluppgång över Hemfjärden Foto: Marianne Johansson

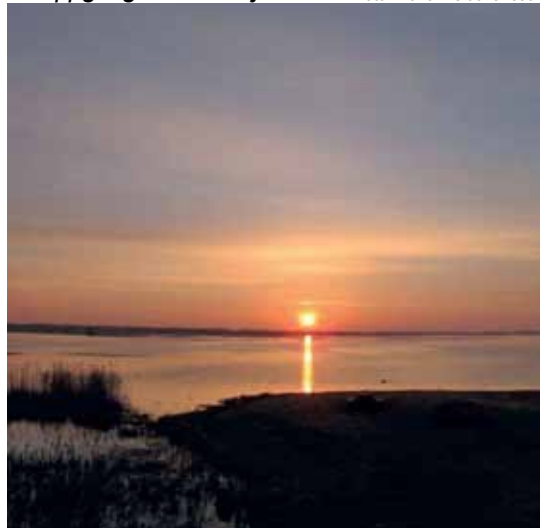

Foto: Marianne Johansson

Olle och Marianne på trappan till Rosenbergstugan

och mer normal storlek. Den speglade sig så det blev två solar med en vacker gång emellan på vattnet. Diset dansade över vattnet och en och annan mås skrek. Klockan var bara 04.30 och temperaturen visade -2 grader. En helt magisk morgon!

Kampen om fåglarna började 05.00 och den första jag mötte var Kjell Brandin som spanade in de första arterna. Nästa som kom var Olle på sin cykel som rapporterade om arterna vi inte fick räkna från gamla tippen.

Onsdagsligans deltagare var Olle Liljedahl och jag, Marianne Johansson med 91 spanare och besökare vid "tornet". Våra spanare var mycket duktiga och ville stämma av vad de sett och vad vi sett på våra griffeltavlor och när jag sedan streckade arten och spanarna så såg de mycket nöjda ut.

Våra besökare fick artlista och broschyr om NOF och en pratstund om allt mellan himmel och jord. Så det stämde bra med han som frågade om huggormar tog upp sina levande ungar i träden och de fick hoppa ner själva??? Många stannade vid stugan och satt och solade och bara njöt av fågellivet och förhoppningsvis oss. Mycket trevligt hade vi.

De flesta arterna såg vi fram till

klockan 09.30. Efter det var det bara två arter som rapporterades; fiskgjuse och ormvränk.

Sammanlagt fick vi 67 arter och 91 besökare fram till 12.30 vid Rosenbergstugan. Och hur fantastisk morgonen och förmiddagen än var så blir man sliten efter en dag ute i solen så båda Olle och jag var nöjda när vi åkte hemåt.

Team Västernärke - Västkärr

Kent Halttunen

Bakom trädriddan spelade orrarna, i norr hördes en trana trumpeta högljutt och när dimman lättade över vattenspeglarna växte den stora skrattnåskolonin fram.

Sakta började solen värma oss som sökt oss upp i fågeltornet denna vackra lördagsmorgon och just den här morgonen visade sig Västkärr från sin bästa sida. - Skönt att det är så tyst här, sa Helny Olsson, en av tre tappra fågeltornskampare.

Det var en och annan fågelskådare som höjde på ögonbrynet när jag berättade att Team Västernärke (Helny Olsson, Rolf Hagström och Kent Halttunen) skulle vara i Västkärr och tävla i den första Fågeltornskampen. Men vi tänkte inte i första hand på att vi skulle se många arter. Nej, vi såg det mer som kul grej, en dag då vi skulle ha det skåda ihop och ha det trevligt.

Morgonen var magisk med orrspelet och dim-

Orre

Foto: Torbjörn Arvidson

man. Redan vi sjutiden dök de första gästerna upp och hjälpte oss bland annat att hitta både törnsångare och stenskvätta. Sedan kom det ännu flera besökare och det blev nästan trångt i tornet.

Vi blev nog alla förvånade allt eftersom arterna trillade in, det blev totalt 55 under de åtta timmar vi tillbringade i tornet. Det är ju inte riktigt sant, för vi ägnade viss tid åt korvgrillning och åt att fika också. Och vi konstaterade

Fågeltornskampen OBS-tabell 2011

Fågelart	Team NOF	Ungdomsgruppen	Onsdagsligan	Vibyängnet	Team Väster-närke
Knölsvan	X	X	X	X	
Sångsvan	X	X		X	X
Sädgås	X				
Spetsbergsgås			X		
Grågås	X	X	X	X	X
Kanadagås	X	X	X	X	X
Vitkindad gås	X	X	X		
Blåsand	X	X	X		
Snatterand	X	X	X	X	X
Kricka	X	X		X	X
Gräsand	X	X	X	X	X
Stjærtand	X	X			
Ärta	X	X	X		
Skedand	X	X	X		
Brunand	X	X	X		
Vigg	X	X	X	X	X
Knipa	X	X	X	X	X
Storskrake				X	
Örre					X
Skäggdopping	X	X	X	X	
Gråhakedopping	X	X	X		
Svarthakedopping	X		X	X	
Storskarv	X	X	X	X	X
Rördrom	X		X		
Gråhäger	X	X	X	X	X
Brun glada	X	X			
Havsörn	X	X	X	X	X
Brun kärrhök	X	X	X	X	X
Duvhök	X				
Sparvhök	X		X		
Ormvråk	X		X	X	X
Fiskgjuse	X	X	X	X	X
Tornfalk		X			
Lärfalk	X	X		X	
Sothöna	X	X	X	X	
Trana	X	X	X	X	X
Strandskata			X		
Mindre strandpipare	X				
Ljungpipare	X	X			
Tofsvipa	X	X	X	X	X
Brushane	X	X	X		X
Enkelbeckasin	X	X	X	X	
Rödspov		X			
Storspov					X
Svartsnäppa	X	X			X
Rödbena	X	X	X		X
Gluttsnäppa	X	X	X	X	
Skogssnäppa					X
Grönbenä	X	X	X	X	X
Drillsnäppa	X	X	X		X
Roskarl		X			

Fågelart	Team NOF	Ungdomsgruppen	Onsdagsligan	Vibyängnet	Team Väster-närke
Dvärgmås	X	X			
Skrattmås	X	X	X	X	X
Fiskmås	X	X	X	X	X
Gråtrut	X	X	X	X	
Fisktärna	X	X	X	X	X
Silvertärna					X
Svarttärna	X	X			
Tamduva			X		
Skogsduva					X
Ringduva	X	X	X	X	X
Gök					X
Gröngöling					X
Större hackspett	X			X	
Sånglärka	X	X			
Backsvala		X			
Ladusvala	X	X	X	X	X
Hussvala	X		X		
Trädpiplärka		X			X
Ångsapiplärka	X	X		X	X
Gulärka	X	X	X		X
Sådesärka	X	X	X		X
Rödake					X
Buskskvätta	X		X		
Stenskvätta					X
Koltrast	X	X	X		X
Björktrast	X		X		
Taltrast		X	X	X	X
Rödvingetrast			X		
Vassångare			X		
Sävsångare	X	X	X	X	X
Törnsångare					X
Trädgårdssångare					X
Svarthätta	X	X	X	X	X
Lövsångare	X	X	X	X	X
Svartvit flugsnappare	X	X	X	X	X
Entita				X	X
Blåmes		X	X	X	
Talgöxe	X	X	X	X	X
Nötväcka			X		
Nötskrika		X	X		
Skata	X		X		
Kaja	X	X	X	X	X
Kråka	X	X	X	X	X
Korp	X	X			X
Stare	X	X	X	X	X
Pilfink	X	X	X		
Bofink	X	X	X	X	X
Grönfink	X		X		
Hämpling	X				
Stenknäck				X	
Gulspurv	X	X			
Sävsparv	X	X	X	X	X
Tot 103 arter / lag	75	69	66	47	55

Trana

Foto: Torbjörn Arvidson

alla att det var en väldigt trevlig form av fågel-skådning som vi gärna gör om.

Team Vibygänget vid Vibysjötornet

Tage Carlsson

Vid 5-tiden på morgonen lördagen den 7 maj

kom 4 gäspande skådare släntande upp i tornet. Det var Björn Ander, Mårten Gustavsson, Billy Lindblom och så jag, Tage Carlsson. Den första fågel som hördes var en lövsångare, därefter kom de andra för sjön arttypiska fåglarna igång. På grund av åldersrelaterade defekter kunde inte alla observera alla arter. 8 missades på grund av detta, men inga spydiga kommentarer hördes, stämningen var som vanligt på topp. Efter några timmar kom Åke Lorin upp i tornet och meddelade att det stod

en rödspov på sankängen. Tyvärr syntes den inte från tornet. Den visade sig senare vara av rasen islandica.

Vi fick ihop 47 arter och det visade sig att av de 2 sista lagen var vi näst bäst.

6 åskådare besökte oss denna vackra dag. ◀

Mikroskådning med NOF

Ronnie Lindqvist, Ann-Margret Elmroth, Ronnie Lindqvist och Hans Waern

Lördag 14 maj 2011 var det premiär för något vi kom att benämna mikroskådning.

Platsen för första försöket var Stadsparken och Stora Holmen i Örebro och skulle följas av liknande aktiviteter i Kilsbergen, på Boglundsängen och i Karlslund.

Målgruppen för aktiviteten var i första hand skådare som inte brukar delta annars, men till stor glädje kom även så kallade ”gamla rävar” att dyka upp.

Vad är mikroskådning?

Frågan hade kommit från många håll, och vad var det egentligen frågan om?

Någon absolut definition existerar väl inte men man kan säga att fågel-skåda nära, hemma, korta stunder och gärna miljövänligt, är en bra beskrivning av vad som menas.

Idag var det som sagt premiär och den stora frågan väntade på svar. Skulle det komma någon? Var någon intresserad av fågellivet i vår vackra stadspark?

Vi blev sex personer på vår premiärtur och det gav mersmak med tanke på glädjen hos deltagarna. Detta trots att vi varken såg stenknäck eller svarthätta som var utlovade. Promenaden runt **Stadsparken och Stora Holmen** tog två timmar och vi såg 30 arter fåglar den här kylslagna och smått blåsiga förmiddagen. Men en av deltagarna fick livskryss och en annan lärde sig äntligen att skilja på gråsparv och pilfink!

Fredag 20 maj var det mikroskådning i **Vargkitteln i Kilsbergen** tillsammans med ungdomsgruppen. Två bilar var precis lagom för att forsla de åtta deltagarna upp mot bergen.

Målet Vargkitteln var lika svåråtkomligt som det låter. Vore det inte för exkursionsledaren Ronnie Lindqvist och hans hustru är det tveksamt att vi hade tagit oss både dit och tillbaka helskinnade.

Men vilken kväll det blev! Fågelsång ljud från alla håll och Ronnie, som lätt kunde urskilja och identifiera flera läten på en gång gjorde oss uppmärksamma på den ena arten efter den andra. Grönsiska blev kvällens karaktärsfågel. Den är svår att upptäcka uppe i höga grantoppar men den är en ihärdig orkestermedlem med sina genomträngande visslingar och drillar. Det blev nästan en magisk stämning. Ju mer solen sjönk desto fler trastar stämde in. Bakgrundsmusiken stod lövsångare, bofinkar, rödhakar och svarthätor för. Medan vi tog igen oss under den äventyrliga nedklättringen utmed Kilsbergskanten iakttog vi en trädkrypare som jagade uppför den ena stammen efter den andra. Även en gårdsmyg gjorde sig gällande.

Vi hade turen att komma till en färdig grillbrasa nere i Vargkitteln. Några ynglingar skulle övernatta där och hade i god tid tänt på för att få ordentlig glöd till sin kvällsmåltid. Vi hann sticka emellan med våra enkla korvar och kunde mätta och imponerade njuta av den exotiska omgivningen. Men något vargylande hörde vi inte.

Vandringen uppför blev inte alls så mödosam som man skulle kunna tro. Möjligen var det den ropande gökens förtjänst. Morkullor flög ideligen över den lilla skogsvägen som till slut förde oss till bilarna. Vi hörde dem både knorra och pispas.

Gissa, om vi var tacksamma mot arrangören för denna vårkväll!

Redan lördag 21 maj var det dags igen. Mikroskådarna var kallade till **Boglundsängen** för en rejäl promenad. Den här gången dök

Stenskvätta

Foto: Torbjörn Arvidson

det upp sju personer trots att morgonen återigen var kylig och blåsig. Vi gick den tre kilometer långa vandringen runt vår nya våtmark och fåglarna var med oss. Doppingar finns i stora mängder här på Boglundsängen och vi hade nöjet att se en av arterna på bo, svart-hakedoppingen. Avstånden till fåglarna är bekväma här och vi såg de arter man kan förvänta sig.

Mikroskådningen vid **Karlslund** 28 maj är den sista för våren. Vi är 9 personer som träffas 8.30 denna lördagsmorgon i slutet av maj för att ta en tur vid det fantastiskt vackra området vid Karlslund i Örebro i ett grått och mulet väder. Det blåser även friskt denna morgon. Vi går från parkeringen upp mot fallen. Flera

Foto: Torbjörn Arvidson

härmsångare sjunger på för fullt och härmar friskt en hel del olika arter. En liten starunge tittar ut ur en holk. En intensiv kör av olika arter sjunger. Järnsparv, lövsångare och svartvita flugsnappare från olika håll. Från den gamla järnvägsbron spanar vi ut över Svartåns forsande vatten. Några drillsnäppor far förbi i en väldig fart under oss. En större hackspett ses som har föda i näbben till sina hungriga ungar. Gärdsmygen hörs sjunga på med sin snabba tonrika sång. Knipor simmar omkring på vattnet. Vi kommer till fallen. Ingen försärla ses där denna morgon. Flera av deltagarna vill gärna få syn på den, och vi fortsätter tillbaka på den andra sidan av Svartån. En fika-

paus hör ju till när man är ute ett gäng och skådar. Vi stannar till vid ett bord i lä där och gissa vad som då ses nedanför i vattnet. Jo, just det, försärlan, till lycka för flera av deltagarna. En näktergal hörs smattra på med sin starka sång. Vi går till en plats där kungsfiskare tidigare har häckat men av dem ser vi inga spår. Vi går sedan ner till området där Svartån rinner lugnt. I luften far många ladusvalor omkring. Trädgårdssångare, svarthättor och bofinkar tävlar med varandra om vem som sjunger högst. Vi får syn på en grå flugsnappare och en fisktärna som flyger förbi. En 2 timmars rundvandring i Karlslund är tillryggalagd och vi är tillbaka vid bilarna. ◀

Atlasinventerings-tävlingen 11 juni

Bo Ståhl

Ett förslag om en inventeringstävling lyftes fram på ett "inspirationsmöte" 22 januari för befintliga atlasinventerare och andra intresserade. Förslaget togs emot positivt av de närvarande. Mot den bakgrunden var det rätt förvånande att det sedan inte blev fler än två inventeringslag. Kanske blev just pingsthelgen inte riktigt rätt timing för den här aktiviteten?

Hur som helst skulle nu i alla fall två 5x5 km atlasrutor få sig var sin sex timmars genomgång av fyra inventerare. Vi som tog oss an uppgifterna var "Lag Syd" med Ronnie Lindqvist och Bernt Jerlström samt "Lag Nord" med Michael Andersson och Bo Ståhl. Vi samlades på inventeringsdagens morgon vid Brändåsen. Där fördelades de aktuella atlasrutorna med slumpens hjälp. Det blev rutorna 09F8B och 09F7B. De är i Åsbro-Lerbäckstrakten. Lagnamnen hade vi inte funderat ut i förväg. De blev bara en logisk följd av rutor-nas lägen.

Hur var då reglerna i en sådan här speciell tävlingsgren? Man fick (förstås) inte tillgodoräkna sig i Svalan tidigare rapporterade fågelobsar i atlasrutan, utan bara de obsar som gjordes av laget under denna lördag. Alla möjligt, troligt och sannolikt häckande arter i respektive ruta gav poäng. Häckningskriteriet i sig räknades som poäng. T.ex. en sjungande hane = häckningskriterium 3. En adult fågel med mat i näbben = kriterium 16 ("föda till ungar"). Alla lagmedlemmar måste observera arten, men alla behövde inte se själva häckningskriteriet.

Start! Jaha, där stod man med en karta i skala 1:20 000 och skulle utifrån den välja en bra lokal att börja på. Lag Nord valde att först köra racet så hårt som möjligt på Sydnärkes Motorstadion(!), som ligger i ett gammalt grustag. Någon trädlärka kanske kunde bli en extra krydda där? Det hela började ändå rätt trevande där med lite två- och trepoängare. Några mesarter, bofink, trädpiplärka och en gök. Ett par *hu'uitt* hördes. Inte var väl det lövsångare? Nej, där var ju ett röstjättpar. Trevligt! 8 poäng gav strax "upprörd, varnande för bo, ägg eller ungar". En sädesärta med mat i näbben fixade sedan 16 poäng. Längre bort i f.d. grustakten fanns två par mindre strandpipare,

NATURBOKHANDELN

FYLLER 30 ÅR!

ETABL.
1981

**HÄR HANDLAR DU
MED FÅGELSKYDD
I FOKUS!**

**UNDER JUBILEUMSÅRET
HÄNDER EXTRA MYCKET!
HÅLL DIG UPPDATERAD PÅ
WWW.NATURBOKHANDELN.SE**

foto: R. Michelsson

www.naturbokhandeln.se

telefon: 0485-444 40

e-post: info@naturbokhandeln.se

Sveriges Ornitologiska Förening

Stenhusa gård, Lilla Brunneby 106, 386 62 Mörbylånga

Fax: 0485-441 42

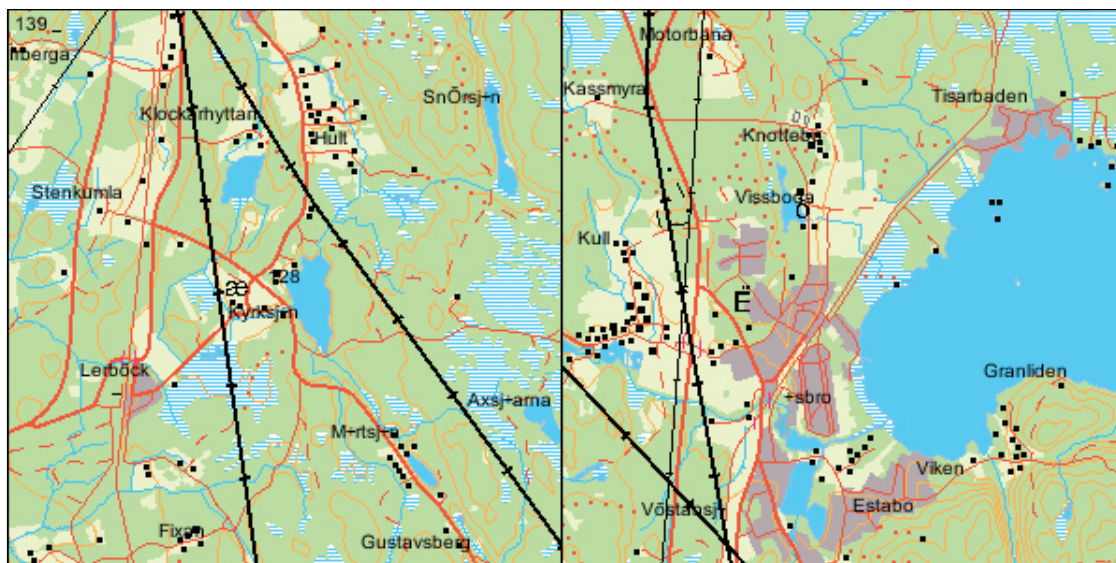
varav en avledde från bo eller ungar och spelade skadad. 11 poäng gav alltså den. Så där rullade det på en god stund. Hur det gick med trädläarka? Jo, en sjungande sådan gav oss tre poäng. Öppningstaktiken gick ju hem. Vi kunde summera 28 arter redan efter Motorstadion. Det kunde ha blivit 30 om artikelförfattaren haft öronen i mer aktivt läge. För ordningens skull bör nog tilläggas att racet "kördes" till fots på och kring Motorstadion...

I en liten tävlingssvacka, efter att ha fingraskat själva samhället Åsbro på arter, kom en trevare om att leta skogsfågel söder om Tisaren. Men vi hade ju själva sjön nära intill också. Den borde ge snabbare poängutdelning. Chaufför Michael styrde mot bryggan vid Tisaren, utanför impregneringsverket. Där är perfekt överblick över sjön och en del nya arter kunde läggas till listan; som fiskgjuse, skäggdopping, storskarv, knölsvan och rörsångare.

I de här trakterna finns en hel del olika vatten- och våtmarksmiljöer. Det gällde förstås att ta vara på för båda lagen. Roligaste "vattenfåglar" att skåda för mig och Michael var nog storlommen i den lilla Estabosjön och den vitkindade gåsen i Tisaren, trots att de bara var tvåpoängare; "obs under häcktid, lämplig biotop". Vi ska förstås inte glömma storskrakehonan som kom simmande med sju ungar på ryggen. Det var dessutom en 13-poängare.

Ett ofrivilligt långstopp för ett tågmöte vid en järnvägsövergång kom att ändra vår färdväg. Det gav oss gärdsmyg, kungsfågel och en mindre hackspett.

Det var märkligt svårt att hitta "vanliga" pilfinkar och gråsparvar men det lyckades till slut vid Västra Å. Där fanns också tornseglare och ladusvala. Att hussvala är en minskande art är tyvärr tydligt i landskapet. Lag Syd hittade i alla fall någon i sin ruta. Det verkade i flera fall som om Ronnie och Bernt haft en

Lerbäcksrutan

Åsbrorutan

förmåga att hitta sådant vi missade i vår ruta och vice versa.

Hur avlöpte då denna inventerarnas kamp i rutorna? Det visade sig redan vid den preliminära sammanräkningen i Brändåsen att Lag Nord segrat med god marginal. Den senare kontrollräknade poängen blev 447 mot lag syds 338. Antal observerade arter var 69 respektive 49.

I ärlighetens namn ska man nog inte dra alltför stora slutsatser av de här resultaten. Det var rutinerade herrar även i Lag Syd. Poängskillnaden mellan lagen kändes omotiverat stor. Som goda sportsmän så bör segrarna nämna att rutorna inte kan anses riktigt jämbördiga. Att ha del av en större sjö som Tisaren i sin ruta har stor betydelse. Tätorten Åsbro är också riktigt variationsrik på fågelbiotoper. Den sydliga rutatan vid Lerbock är också varierad men den har betydligt mindre av vattenmiljöer. Det betyder som bekant mycket för fågelfaunan.

Till er som inte var med kan sägas: Det här var bland det roligaste av fältaktivitet man kunde ha hållit på med den här dagen. Just det här med tävlingsmomentet kan ge skådningen lite nya dimensioner – också för oss som har atla-

sinventerat förut. Lag Syd håller säkert med trots sin placering. Det var inga allvarligt sura miner där inte. Redan vid lagens återsamling i Brändåsen började vissa planer smidas för en liknande tävling nästa år. Missa inte chansen att vara med då!

Allmänt inför nästa atlasinventeringsår – det sista?

I grunden görs atlasinventeringen genom att *systematiskt använda häckningskriterierna* då man rapporterar. Kanske saknas arten helt eller så saknas ett högt häckningskriterium för en vanlig art som lövsångare i den ruta där du fått se de nyligen flygga lövsångarungarna eller en matning? Då får en sådan rapport extra stort värde. För att bidra med obsar till atlasinventeringen behöver du givetvis inte boka och administrera någon egen ruta (men det är tacksamt om du ändå skulle vilja göra det).

Som vid annan skådning har man ibland slumpen på sin sida och får snabba bra resultat. Ofta kan det behövas lite längre tids spaning på enskilda fågelindivider för att nå höga häckningskriterier. Man kommer så att säga fåglarna mer in på livet vid atlasinventering. Det är spännande utforskningar, lärorikt

och ger skådandet en del nya perspektiv. Det är exempelvis ett mycket bra sätt att öka sina kunskaper om olika typer av fågelläten.

Ett tips för intresserade är att kolla hur inventeringsläget ser ut via Närkekartan:

www.artportalen.se/birds/atlas/atlas2.asp?landskapskod=10

En ingång dit finns också via **www.nofnet.se**. Där beskrivs också mer i detalj hur inventeringen går till.

Några utflykter till rutor med få observationer i kan ge Atlasinventeringen mycket värdefulla bidrag. Det ger dig också möjligheter att utforska delar av landskapet som du kanske inte varit i förut. ◀

Vit nötskrika

Helny Olsson

Under vårvintern i år sågs denna vita nötskrika, ibland tillsammans med 3 normalfärgade nötskrikor, vid matningar i Arvaby. Fågeln åt både på talg och vid fröautomater.

Den 3 maj fotades den av Roland Ekerblom och sågs därefter bara ett par dagar ytterligare.

Vintern 2009-2010 uppehöll sig en likadan få-

gel på Hjulåsen, Garphyttan ca 4 km norr Arvaby. ◀

Kort kungsörnsrapport

Åke Lorin

Referat av telefonsamtal.

Det enda kända kungsörnspar i Närke påbörjade sin häckning som de skulle. Emellertid sågs pariet vid tid för kläckning sitta intill varandra i favoritträd vilket tyder på ett misslyckande för årets kull. Hanen har vattensork som favoritföda och det verkar som populationen av denna art varit mycket låg. Kanske kan det ha del i misslyckandet. Vi närkingar får fortsätta att spana för att om möjligt hitta nya häckningskriterier till våren. ◀

UNGDOMSSIDAN

Fågeltornskampen

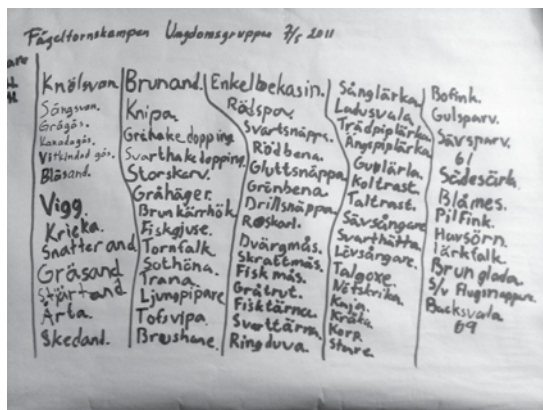
Edvin Elmroth text o foto

Den 7/ 5 2011 gick den fruktansvärt prestigefyllda fågeltornskampen av stapeln. Ungdomsgruppen i Rysjötornet hade detta ödesmättade datum bestämt sig för att utmana det toppsidade gubblaget på en riktig skådarholmgång... Med Albin Lundkvist som chefskådare, Edvin Elmroth som chefskryssare och skådare.

Våra tappra fågelobsare som var vakna tidigt på morgonen för att vi skulle få in alla obsar var:

Karin Bro Nygårds, Rickard Eriksson, Hugo Frisk och Erik Elmroth. Dom kritiska medobservatorerna var: en pappa, en morfar och en mormor. Vi imponerade också på pressmän som besökte vårt Rysjötorn.

Med en aggressiv kikarteknik och vår toppskådare Albin Lundkvist på väl vald plats fick jag snart fullt upp som förste notarie, obsarna strömmade in och allt kändes fint. Ja, ni ser ju själva.

Inte undra på att gubbarna ute på "Löten" började darra. Vi kände segervittring i luften, men vi var tydligen i onåd hos skatan, den surpipin... varför vi stannade på 69 arter.

Annars. Jag säger bara, annars... ◀

Ringmärkning på fågelstationen

Johannes Waern

Jag har nu jobbat en vecka på Kvismare Fågelstation och vad säger man? Joo, det var riktigt kul att ringmärka fåglar fast det var väldigt jobbigt också. Jag är direkt ingen morgonpigga kille så det var lite annorlunda att gå upp 3 på morgonen när man var van att sova till 11.

Som sagt, vi gick upp vid tre och startade dagen med att cykla till platsen där vi skulle ringmärka och börja att sätta upp nät. Det var inte det roligaste när man var trött och ville sova, fast det gick fort när man var 7 personer.

När näten var uppsatta så var det bara och vänta. Efter en timmes väntetid så gav vi oss ut på cyklarna för en nattur. Ibland satt det mycket fåglar i näten och ibland var det lite mindre. Det var nu man fick hålla händerna i styr, ibland när man tog fågeln i nätet så kunde man vara nerskiten på handen när man var klar, men det fick man vänja sig vid. Vi tog med alla fåglar som satt i näten och ringmärkte dom, sen var det bara och vänta en timma igen.

Ungefär när klockan var 11 eller 12 så plockade vi ner näten och åkte hem igen. Vissa gick och la sig som självfallet jag gjorde och andra stannade uppe för att rapportera obsar och laga nät. När klockan blev ca 18 så gjorde vi

mat tillsammans. Jag fick oftast ta disken eftersom jag inte är så bra på att laga mat. När klockan blev 20-21 gick dom flesta och la sig för att sova 3-4 timmar innan man skulle upp igen. ◀

Atlasinventering i Närke

Billy Lindblom och Albin Lundkvist

Då var ännu en atlasinventeringssäsong avslarad! I år har atlasinventeringen fått extra skjuts. Närkekartan har bättrats på under de senaste åren, men det fanns fortfarande många rutor kvar i flera delar av Närke. Och eftersom tiden för inventeringen börjar gå mot sitt slut så gjorde NOF en kraftsamling för att få ihop pengar för betald inventering. Och det är alltså vi (Billy och Albin) som haft turen att få betald inventering. Allt tack vare olika organisationer som bidragit med pengar.

Vi har såklart också lagt ner mycket egen tid på denna inventering. Lite mer än en månads arbete resulterade i ca 20 inventerade rutor och en riktigt lärorik sommar.

För er som inte vet vad atlasinventeringen innebär, kommer här en kort beskrivning. Hela Närke är uppdelat i ett rutnät på 5x5 km-rutor som ska inventeras på häckande fåglar. Man försöker hitta vilka arter som häckar i varje ruta, men det gäller även att så gott det går säkra häckningen för varje art man ser. Det gör att ungar, varningsläten, och andra beteenden hos fåglar som annars bara förbises kollas upp med extra stor uppmärksamhet. När man skådar fåglar i övrigt kanske man inte orkar kolla upp varje litet pip man hör, och därför går man miste om många fågelupplevelser. Ett exempel vi fått uppleva är alla små och oerfarna fågelungar man fått chansen att komma riktigt tätt in på utan att de visar den minsta rädsla. Gärdsmysungar, svartmesungar och järnsparvungar m.m. Dessutom utforskar man miljöer som man kanske inte tänkt på tidigare och förmodligen inte hade besökt vid vanlig

fågelskådning.

Det är många gånger vi blivit glada och överraskade, och ett stort smil har spridit sig i ansiktet, då vi råkat springa på häftiga fåglar och beteenden. Fina fågelmöten har bland annat varit smålom, flera storlommar med ungar, tretåig hackspett, tjäderungar, järpe och det bi-vråksbo vi hittade när vi inventerade tillsammans. Varje gång vi var ute lärde vi oss något nytt och fick nya upplevelser. Extra överraskning för Albin var den flodsångare som sjöng, och för Billy en busksångare och mindre flugsnappare.

Det positiva med tidiga morgnar är att man kan titta på djur absolut ostörd. Ingen kommer och frågar vad man håller på med. Inga bilar och annat som väsnas. Och sist men inte minst, aktiviteten ute är mycket hög... Speciellt bland fåglarna!

Det är inte bara fantastiska fåglar vi har sett utan dessutom en massa andra spännande djur, allt från kronhjortar, mård till vildsvin. Det är också kul att få komma till nya områden man inte tänkt på innan, ställen man kanske kommer att fortsätta besöka. Vi hoppas att de som inte inventerat något ännu förstår hur kul och upplevelserikt det är och därför helt enkelt inte kan motstå att ta en egen inventeringsruta till nästa år.

Nästa år är sista året för atlasinventeringen. Då är det bara att ge järnet på de sista rutorna. Vi hoppas få ihop pengar till inventering den sommaren också. Och dessutom fixa någon/några nya rutor på egen tid. Nu är det bara att ladda upp till våren då det är dags för korsnåbarna och korparna mm! ◀

Ekonomas
Redovisningskonsult AB
Tel. 019-58 10 45

har bidragit till detta nummer av
Fåglar i Närke

Nattfågellyssning

Kent Halttunen

Klockan är 19.00 och det är fortfarande 26 grader varmt, 14 tappra fågelskådare samlas vid Statoil i Västhaga för att hänga med på nattfågellyssningen. Alla funderar på hur man ska klara värmen denna tropiska lördagskväll, bland dessa finns Gunilla Persson och Åsa Bengtsson.

- Jag har deltagit i den studiecirkel som Närkes Ornitologiska Förening arrangerat under våren, och det var så jag fick reda på den här exkursionen, berättar Gunilla.

Åsa är med i en av de tjejgrupper som finns i föreningen. Det var så hon fick information om nattfågellyssningen.

Det är skönt att få kliva ur de varma bilarna vid södra tornet vid Tysslingen. Sångarna visar sig från sin bästa sida: alla deltagare kan höra bland annat kärrsångare, sävsångare, rörsångare, trädgårdssångare och näktergal. Och så en ovanligt färgglad rosenfink som sjunger så vackert i solljuset.

- Jag tycker det är bra att åka så här i grupp, det här med fågelläten är svårt och det går inte att läsa sig till, förklarar Åsa.

Sällskapet drar vidare, stannar till som hastigast vid Åkerby hage, innan den medhavda fi-

kat kommer väl till pass vid Raststugan Hälsingland. En tornfalk sveper förbi och piggar upp sällskapet.

Nästa stopp blir Norra tornet i Tysslingen för att om möjligt höra gräshoppsångare. Men i samma ögonblick som exkursionen når dit börjar en hård och byig nordostvind att blåsa. Det går inte att höra något annat än vinden.

Men sällskapet ger inte upp, nästa stopp blir vid Blacksta, där lär det finnas en vaktel. Fågelskådarna ger sig ut på de vindpinade åkrarna, men återigen hörs bara vinden som viner.

Trädgårdssångare

Foto: Torbjörn Arvidson

- Nu ger vi upp, säger Olle Liljedahl.

Några andra blir lite missmodiga, men i samma ögonblick hörs ljudet av en vaktel, bara helt kort med tillräckligt för att deltagarna ska skärpa sinnena igen. Och efter en inte allför lång stund hörs inte bara en utan minst två vaktlar som spelar.

- Kvällens höjdpunkt, utbrister Gunilla.

Nu får exkursionen ny kraft trots att klockan hunnit bli över 23 och vinden börjar bli kall. Alla är sugna på att hänga med till Kilsbergen för att lyssna på nattskärar.

Åsa Bengtsson och Gunilla Persson spanar vid Norra tornet i Tysslingen. De båda deltog på den nattfågellyssning som Närkes Ornitologiska Förening arrangerade.

Foto: Kent Halttunen

Väl framme vid Krokthjärns skjutplats är vinden ännu mer påtaglig. Inte en nattskärra så långt örat kan höra. Så plötsligt och överraskande kommer en nattskärra flygande alldeles framför deltagarna.

- Vilken bra avslutning, säger Gunilla. ◀

Dvärgsumphöna

Bernt Bergström

Så kom det sig att regnet bara öste ned på förmiddagen den 19 juni. Med vetskapen om att regn ibland får flyttfåglarna att rasta en stund åkte jag ned till Rosenbergsstugan trots att det även blåste litet. Med paraplyet uppspänt spanade jag över ängarna men det gav inga observationer utöver de förväntade och vanliga varför jag drog mig ut till Ormesta holme. Väl där ute blev jag varse att vinden var så stark att paraplyet kunde blåsa sönder. Det tvingade mig att dra mig tillbaka mot Rosenbergsstugan. Nästan återkommen dit hörde jag ett för mig okänt läte från bara tiotalet meter från stängslet i riktning mot ladan. Årta? Nej inte spelande så här års. Ätlig groda? Det har vi ju inte här. Det måste vara något annat konstaterade jag upphetsat och ringde min kompis Lennart Eriksson. Jag beskrev ljudet så gott

jag kunde för honom och han spelade upp några alternativ på datorn. Det liknade nog närmast dvärgsumphönans läte i alla fall. Jag lyckades spela in litet ljud på telefonen av den innan Lennart kom ned. Från att spelat ivrigt avtog spelet från dvärgsumphönan under tiden den flyttade sig utåt mot ladan. Han hann i alla fall med att höra den live. Det hann inte Johan Åhlén som anlände litet senare men med hjälp av min inspelning bekräftade han att det troligen var en dvärgsumphöna som hörts. Resten är historia så till vida att larvet gått och hugade lyssnare anlände. För sågs det

Foto: Björn Johansson

Dvärgsumphöna på flyttning vid Eilat

gjorde den inte. **Redaktionen tillägger:**

Sista rapporten från artdatabasen kom 6 juli. Då hördes sumphönan allt mer sporadiskt kring midnatt. Femtiotalet rapporter har lämnats av besökare men fler torde ha hört den men inte rapporterat det. ◀

Skänk gärna vinster till vårt månadslotteri!

Vi behöver nya vinster till lotterierna vi har vid våra inomhusmöten. Inte så stora och dyra utan t ex ett paket kaffe, böcker, pryl e d för vår fågnad och nytta eller fågelmat som talgbollar, solrosfrön och jordnötter för fåglarna. Ett lotteri med vinster som medlemmarna skänkt innebär att hela vinsten går direkt in i föreningskassan!

Ansvarig är Bengt Jalsborn tel 019-12 70 80. Kontakta honom eller Tage Carlsson tel. 0582-66 00 11 om det du kan skänka. Det går att lämna vinster vid månadsmöte att lottas ut senare.

ETT STORT TACK PÅ FÖRHAND! Styrelsen

Svanrasten vid Tysslingen 2011

Helny Olsson

Årets svanräkning genomfördes under perioden 8 mars - till 10 april.

Den 8 mars kom de första sångsvanarna, 6 st. Antalet ökade sakta, den 21 mars sågs 771 st. och två dagar därefter fanns det över 3000. Högsta antalet, 3926, var den 5 april. Tidigt nästa morgon var det uppflog mot norr. Kvar blev 491 st. Antalet ökade igen till 710 den 9 april. Räkningen avslutades därefter.

Under tiden som räkningen pågick i norra delen av sjön så rastade det flera hundra sång-

svanar i södra delen.

Noterbart:

Mindre sångsvan, 3 st. noterades 22 mars. Antalet ökade och den 10 mars sågs 10 st. De två sista lämnade sjön den 5 april.

Hals- och benmärkta. 4 st. noterades, varav en fanns med i 14 dagar.

Säd-, grå-, bläs-, spetsbergs- och vitkindad gås sågs också.

Den 5 april upptäckte Roland Thuvander en röd glada, som drog över sjön från söder. Den vände och försvann söderut.

Tidigt på morgonen den 19 mars rastade ca 250 snösparvar nedanför Ruinen.

Flera havsörnar sågs, däribland det stationära paret. ◀

Projekt pilgrimsfalk i Närke 2011

Ingvar Blomberg

Svenska Naturskyddsföreningens pilgrimsfalksprojekt är i dag välkänt i fågelskådarkretsar. Nu är projektet på väg att avslutas med ett lyckat resultat. I dag har pilgrimsstammen återhämtat sig så bra, att den i stort sett klarar sig på egen hand, alltså med en naturlig ökning. Visst finns det luckor i utbredningen över landet. En lucka finns i Tvärsnyttområdet. Så vi hoppas att kunna fortsätta något år till, så vi får pilgrimsfalkar i hela Närke och Västmanland. Båda länen har goda förutsättningar.

Lite nytt för året. Förut har man på Nordens Ark skött matningen av ungarna med anställd personal. De har matat var fjärde timme dygnet runt 7 dagar i veckan. Vilket jobb! Numer får de falkar som finns och kommer att finnas i burarna på Nordens Ark sköta mathållningen själva. Och det har de klarat med den äran. Fyra stora och mycket kaxiga honor fick vi till Närke den 11 juli i år. Då var de minst 35 da-

gar gamla. Fyra mycket matglada damer som flög så det stod härliga till. Våra 3 ungar i fjol flydde ju för en duvhökshona, gömde sig och svalt ihjäl - tyvärr. Så vi valde en ny plats för "hackning" = utsättning i bur. Platsen är en av de offentliga hemligheterna i Västernärke och bör så förbli. Framförallt bör det inte spridas på Svalan var de finns. De är inte lättåtkomliga, men ändå attraktiva för somliga. Den 10 aug. fick vi tre nya ungar, också de honor. Dagen efter att vi öppnade buren den 15 aug. blev det dramatiskt. De tre yngsta falkarna gav sig ut på flygförsök utan att kunna ta sig tillbaka upp till buren. Genom en mycket fin insats från bevakarna Jonas och Leif m.fl. blev falkarna räddade och burna upp till buren. Slutet gott. Vi tror att alla falkarna är kvar, fast vi "bara" har sett sex av dem samtidigt. Kanske vi kan få häckande pilgrimsfalk i Närke snart.

trio tryck

Tel. 019-20 74 30 • Box 1504 • 701 15 Örebro
www.triotryck.se • triotryck@triotryck.se

har bidragit till detta nummer av
Fåglar i Närke

Rastens gäster sedda från gömslet.

Foto: Torbjörn Arvidson

Vad händer med "våra" falkar?

Sammanställt av Åke Lorin

På annat håll i tidningen har redovisats att hackingfalkar satts ut även i år. Det sjätte året i följd. Någon kanske undrar hur det gått för tidigare utplacerade pilgrimsfalkar. Av medlemmar som har engagerat sig i projektet har redaktionen fått ta del av några rapporter om det. Ett litet axplock av falkarnas livsöden redovisas nedan.

Utsättningarna påbörjades 2006 då tre pilgrimsfalksungar sattes ut 20/6. En hona och 2 hanar. En av det årets falkar hittades död på Mosjö golfbana i september samma år.

År 2007 sattes en hane och två honor ut 4/8. Två av dem sågs vid hackingplatsen så sent som 8/9.

År 2008 sattes tre falkar ut. När vi rapporterade det i FiN 2008 nr3 kunde man läsa: "Efter någon dag var alla på vingarna. Den 17 juli var den sista dagen alla tre ungarna sågs samtidigt. De var då säkra flygare. Därefter sågs bara två falkar samtidigt vid hackingplatsen. Den 21 juli och den 2 augusti sågs en ensam pilgrimsfalk (inte åldersbestämd) ett par mil

norr om utsättningsplatsen. Kan-ske var det den först flygga falken som var ute på en långtur?"

År 2009 sattes först en hane och en hona ut. Vid en andra omgång i början av augusti sattes ytterligare tre hanar och en hona ut.

År 2010 rapporterade vi i FiN att två honor satts ut. Båda har konstaterats döda innan de blev ordentligt flygga.

Det är ont om rapporter om hur det gått för ungarna senare i livet. Det bedöms att endast hälften av ung-

arna överlever första året. Det gäller både fritt häckande och ungar som satts ut med hackingmetod. Därför är det roligt att kunna återge några trevliga rapporter om falkar utsatta 2008 respektive 2009:

Återfynd från Danmark

I början av detta år fotograferades en falkhona när den var i full färd med att slå en gräs-sand. På intilliggande bilder kan ni beskåda jakten som fotografen av Flemming Sörensen välvilligt ställt till vårt förfogande. Samtidigt ger vi Närkeskådarna möjlighet att på danska få "lyssna" till hur det gick till genom Dorte

En av de utsatta falkarna

Foto: Jonas Forsberg

Sörensens brevbeskrivning som vi låter vara ööversatt:

"18-02-2011 omkring klocken 13.30 ved Egense Hage.

Området, hvor falken blev opserveret fra, ligger ved Limfjordens udmunding til Kattegat. Der er

bygget en mole ud i fjorden, som ender ud i et færgeleje, med skibsfart til

Hals. Der ligger også et cafeteria og en stor parkeringsplads. Øst for molen er anlagt den lille Egense Havn. Vi stod på molens parkeringsplads og nød vores medbragte mad. På grund af lavvande, var fjor bunden tilgængelig for flere vadefugle, ænder og knortegæs, som derfor var søgt til i store flokke. Vejret var koldt og mørkt.

Pludselig fløj alle fuglene op, men faldt til ro igen for en kort tid. Så atter en gang lettede alle fuglene, og vi spottede årsagen. En vandrefalk. Efter at have skræmt fuglene op, vendte falken tilbage over området, hvor fuglene før havde stået og spist. Her får den øje på en gråand, der ikke har fulgt flokken op i luften. Falken styrtdykker og anden forsøger at flygte. Falken flyver først efter den, men stiger så til vejs, for derefter, at dykke i stor fart og slå anden. Sådan gør falken 2-3 gange, hvorved and og falk ender ca. 40 meter fra os, og dramaet fortsætter på jorden. Falken springer til og fra anden. Sætter klørerne i anden omkring halsen, og blodspor begynder, at vise sig. Begge gisper ind imellem af anstrengelserne, for henholdsvis at aflive et bytte eller overleve.

Der er meget bevægelse i kampen, og med det

ringe lys er det svært at få billederne fanget skarpt. Det lykkedes dog Flemming, at få nogle, efter omstændighederne, gode dramatiske billeder af kampen.

Imens stiller jeg skarp på falken med teleskop, og kan tydeligt aflæse 2 blå ringe, hvorpå der på den ene står EA med hvid skrift.

10 minutter inde i forløbet ankommer flere biler og

personer på molen. Det bliver for meget for falken, som flyver væk, og vender ikke tilbage mens vi stod der. Anden slæbte sig hårdt såret ind mellem nogle sten ved molen, og forsvandt derfor også ud af vores synsvinkel.

Vi var helt høje over oplevelsen, og sendte senere billeder og beskrivelse ud til vores fuglevenner. Hvem dukkede op på molen næste dag for måske, at få en lignende oplevelse. Det gjorde næsten hele fuglebanden, dog uden vores held fra dagen før.

Hvilken oplevelse!"

Falkhonan var en "Kilsbergsfalk" som sattes ut 2008-06-26. Den som hittills lämnat mest spår efter sig.

Återfynd av "närkingsk" pilgrimsfalk i Hälsingland

Michael Andersson

Lagom till påsk i år kom den glada nyheten att pilgrimsfalkhannen med ringbeteckningen GD, som sattes ut i Närke 2009, har upptäckts i Hälsingland. Där har han skridit till häckning med en omärkt falkhona. Detta är det första häckningsåterfyndet av en av våra utsläppta falkar.

År 2009 fanns i Projekt Pilgrimsfalks avelsanläggning på Nordens Ark nio könsmogna par. Av dessa värpte fem honor 29 befruktade ägg, av vilka 20 kläcktes. Av dessa falkungar överlevde 16. Fjorton sattes ut på hackinglokaler i Närke, Dalarna och Hälsingland. Två sent kläckta ungar släpptes ut från Nordens Ark i slutet av augusti (Årsrapport 2009, projektledare Peter Lindberg). Till Närke fick vi två kullar, den första med två ungar (en hane

och en hona) som sattes ut den 18 juli och den andra med fyra ungar (tre hanar och en hona) som sattes ut den 27 juli, på samma plats. Pilgrimsfalkar ringmärkta i Sverige 2009 fick en stor svart ring (med beteckning som med en god portion tålmod och tur kan avläsas i kikare) på vänster ben och en mindre blå ring på höger ben (med ett vanligt ringnummer som endast kan läsas om man har ringen i handen).

Det känns roligt att få ett kvitto på att vårt arbete verkligen bidrar till att förstärka populationen av pilgrimsfalk i Sverige. Frågan kvarstår dock – när ska falken återfinnas häckande i Närke? Mäster Erik konstaterade våren 1963: "De sista pilgrimsfalkarna här i trakten är nu borta från sina "säkra" boplatser i gamla fiskgjusbon." (Thor, C. & Lahall, J-P. 2002: Fågelliv betyder orden.) Ornitologer! När I vandren i närkingska fågelmarker, spana ock efter lufthavens okränade rovriddare! ◀

KAMAKURA

10x25 MR3

välkommen in i butiken för övrigt sortiment

Förstklassiga kikare
för alla lägen!

Tubkikare
SP66ED Paket
inkl. 25x okular & väska

OBSat i Närkemarker perioden februari - augusti

Hans Waern

Ett godtyckligt urval av noteringar från rapportsystemet Svalan. Inriktningen ligger på sällsynta fåglar, avvikande mängder eller udda tidpunkter för vanligare arter. Kort sagt - en skvallerspalt i god veckotidningsanda. Urvalet är således helt subjektiv och artikeln bör därför inte citeras i andra alster om fåglar i Närke.

Här kommer en ovanligt lång rapport. Denna gång för en extra lång period, 1 mars-31 augusti, eftersom den inte fick plats i det föregående numret av Fåglar i Närke. En period ligger bakom med gott om sällsynta arter och många trevliga obsar.

ANDFÅGLAR - FLAMINGOER

Vi d Rånnesta vid Norra Tysslingen var det som vanligt stora mängder rastande **sångsvanar** på våren, toppnoteringen är från den 5 april då 3 926 ex inräknades. **Mindre sångsvan** sågs från den 22 mars till den 5 april med som mest 10 ex den 28 mars. Även vid södra Tysslingen noterades arten regelbundet från 22 mars till 25 april med som mest 12 ex den 30 mars och 2 april. Även vid Kvismaren har arten observerats mellan 22 mars och 30 mars med som mest 17 ex den 28 mars. Övriga observationer i landskapet är ett ex 23 mars vid Oset, ett ex 27 mars vid Egby, Segersjö, två

Skräntärnan den största av våra tärnor

Foto: Benny Fredriksson

ex 30-31 mars vid Bondvrak, ett ex 2 april vid Biskopsvrak, Segersjö och slutligen ett ex vid Fågelåsen Nysund den 6 april. **Prutgås** observerades ett ex 19 maj vid Oset, ett ex Klåvudd den 23 maj och 1 ex vid Nydalen 28 maj. Som vanligt har **spetsbergsgås** under våren setts ibland sädgåsflockarna från den 8 mars till den 11 maj. Den största noteringen vid Kvismaren är ifrån den 28 mars med 140 ex. Även vid södra Tysslingen har den setts regelbundet under våren med som mest 60 ex den 25 april. Arten är även sedd vid Oset, Vibysjön, Sköllersta, Vretstorp och Bondvrak. **Bläsgås** är observerad regelbundet från 9 mars till 13 maj vid Kvismaren med som störst antal den 3 april med 49 ex. En större flock har hållit till vid södra Tysslingen där som mest 120 ex räknats in 26 april. Flocken sågs även vid Gymningemaden tidvis. Strööbobservationer av arten har gjorts vid reningsverket Vretstorp, Oset, Bondvrak, Vibysjön och Hjälmarsberg.

Sista noteringen gjordes 31 maj vid Oset. En **stripgås** sågs omväxlande mellan Oset och Boglundsängen mellan 30 mars och 2 april. Kanske var det samma individ som sågs vid södra Tysslingen 16 - 18 april. Ett ex fanns även vid Sottern 26 maj. Ytterligare en parkrympling, **snögås** är rapporterad från perioden. 28 mars vid Vibysjön och ett ex vid Oset 31 mars - 2 april. **Ejdrar** är rapporterade från Nydalen mellan 6 -8 maj med 3 ex. Från Klåvudden har den

setts 9 dagar mellan 23 april och 20 maj med som mest 6 ex. **Svärta** är rapporterad regelbundet från både Klåvudden och Nydalen mellan 12 april och 26 maj med som mest 100 ex sträckande norr den 1 maj. Andra lokaler som fått besök av arten är ett ex vid Tisaren 12 april. Några sommarfynd finns från 22 och 23 juli då 11 respektive 36 ex sträckte förbi Bondvrak. Den 23 juli sågs även 87 ex vid Hampetorp. Även **sjöorre** är regelbundet sedd vid Klåvudden och Nydalen mellan 12 april och 23 maj med som mest 180 ex den 6 maj. Två ex sågs 25 april i Sottern och 3 ex den 26 april vid Åkerbymaden vid Tysslingen. Vid Vibysjön rastade 22 ex den 3 maj. Vid Vårbo, Skagern sträckte 7 ex 10 maj och vid Däldenäs, Skagern sågs ett ex dagen därpå. En **bergand** rastade vid Åkerbymaden 6-7 maj. Samma dag den 6:e rastade 8 ex vid Klåvudden. 8 maj sträckte 3 ex mot norr vid Nydalen och den 11 maj rastade 2 ex vid Klåvudden. 3 observationsdagar av **svartnäbbad islom** finns under perioden. Alla ifrån Klåvudden vid norra Vättern. Två rastande ex 10 april, 2 ex även den 28 och 29 april. **Järpe** har noterats 15 dagar under perioden vid 14 olika lokaler. En **ägretthäger** är noterad vid Hammarmaden, Kvismaren 2 maj och ett ex vid södra Tysslingen 5 maj. En **vit stork** visade upp sig fint nära Källtorps gård vid Lindbacka mellan 27-29 maj. Den sträckte sedan iväg mot norr via Tysslingen där den sågs flygande förbi Åkerbymaden. Ett ex sågs också vid Boglundsängen mellan 26 - 28 maj. Även **svart stork** är noterad under perioden, nämligen ett ex 6 maj vid Körtingsberg, Viby. Våldigt många fynd av vaktel finns från perioden. Första fyndet gjordes vid Fågelsjön vid Kvismaren. Många fynd från Kvismaren är gjorda i Kvismaren. Även vid Biskopsvrak vid Segersjö, Viby kyrka, Körtingsberg, flera lokaler vid Tysslingen, Mäjsa vid Rinkaby, Hidingebro, Fågelåsen vid Nysund, Bastedalen vid Harge, västra Mosjöbotten, Himmer, Vi-

Bivråk, Juvenil

Foto: Torbjörn Arvidson

bysjön, Ormesta, Lanna och Lännäs har haft besök av arten.

ROVFÅGLAR - VADARE

Kungsörn är rapporterad regelbundet från 5 mars - 11 april vid Kvismaren. Även observerad vid Engelbrektsholmen nära Göksholm, Bondvrak, Skirasjön vid Brevens bruk, Porla brunn, Vretstorp, Mosjögårderna och vid norra Tysslingen. Den senaste observationen är från 10 maj. Röd glada är rapporterad från Rånnestamaden, Tysslingen 5 april. Samma dag ett ex vid Ulvsätter i Hallsberg. 8 april sågs 1 ex i Svennevad, 10 april ett ex vid Skölbäcken norr om Hjortkvarn. Även 12 april sågs ett ex norr om Hjortkvarn. 16 april sågs ett ex i Åsbro, ett ex vid Lindbacka och ett ex vid Tysslingen. Dagen efter ett ex vid Sunds herrgård. 19 april ett ex vid Restamosen och 20 april ett ex vid Geråsen vid Viby. 23 april noterades ett ex vid Hammarmaden, Kvismaren och 30 april noterades ett ex vid Sora Hammarsundet. Den 5 maj sågs ett ex vid Hättinge hage Tysslingen och 11 maj ett ex vid södra Tysslingen, troligen samma individ. Samma dag rapporterades även ett ex vid Viby. 5 juni sågs 3 exemplar, ett ex vid Nyängen, Kvismaren, ett ex vid Hjortkvarn och ett ex vid Bäckelid vid Nysund. Ett ex vid Göksholm på självaste nationaldagen och slutligen ett fynd vid Ullavi vid Sköllersta 17 juni. Våldigt många observationer av röd gla-

da under perioden. Snart börjar den nog häcka i landskapet. Brun glada är rapporterad från Rysjön, Kvismaren 13 april. Samma lokal ett ex även 7 maj vid Fågeltornskampen, vilken lycka för deltagarna!! Den 22 maj sågs arten vid Oset och den 29 maj noterades den åter vid Kvismaren, denna gång vid Nynäs. Den 11 juni sågs ett ex vid norra E20 avfarten i Kumla. Två dagar senare hade den förflyttat sig till vindkraftverken intill E20 vid Mosjögråden. Den 15 juni sågs ett ex vid Resta, 29 juni ett ex vid Säby vid Vintrosa och ett ex vid Östa vid Fjugesta den 30 juni. Från 6 - 8 och den 12 juli noterades ett ex vid Ängfallet respektive Rysjön, Kvismaren. Den 9 juli sågs ett ex vid Bondvrak. 21 juli sågs ett ex vid Mosås. Från 22 juli finns 3 fynd, nämligen vid Atleverket, vid Sättran vid Lanna och vid Lannaforsvägen, Vintrosa. De 2 senare fynden troligen samma individ. Från augusti finns 3 fynd av ett ex. Den 4 vid Almbyängen vid Oset, den 8 vid stentornet vid Rynningeviken och slutligen ett ex vid Frommesta vid Ekeby. Dessutom har Närkes första häckningsfynd av arten noterats på en lokal i Närke, 3 ungar har kommit på vingarna, fantastiskt!! En ängshök noterades 5 maj vid Mörby gård i Odensbacken, ett ex 19 maj i Sköllersta och ett ex i Stora Mellösa 21 maj. Den 10 juni ett ex vid Åslaholmen vid Kvismaren och slutligen ett ex vid västra rakan 7 augusti. En trolig stäpphök är rapporterad från södra Tysslingen 26 augusti. Pilgrimsfalk är regelbundet noterad under hela halvåret från flera olika lokaler. Aftonfalk är rapporterad från Nyängen, Kvismaren den 28 april, en hane. Mellan 14 - 18 maj är den rapporterad från Åslaholmen vid Kvismaren,

även denna gång en hane. Vid Egbyåsen vid Segersjö är arten sedd 16 juli. Vid Oxhagen i Örebro sågs ett ex 26 juli och slutligen ett ex 29 juli vid Blåklintstigen i Örebro. Den 19 juni upptäcktes en riktig superraritet vid Almbyängen vid Oset, en DVÄRGSUMPHÖNA. Den hördes sista gången den 6 juli. Även en mindre sumphöna är rapporterad under perioden. Vid Lötén vid Kvismaren hördes ett ex 22-23 juni. Kornknarr är rapporterad vid Husön vid Kvismaren mellan 28 maj och 28 juni. Vid Lillbjörken vid Svartå hördes ett ex den 1 juni. Den 8 juni hördes ett ex vid Almby, Gällersta och 10 juni ett ex vid Knista, Fjugesta. Den 11 juni hördes en individ vid Älgesta vid Tysslingen och den 12 juni ett ex vid Östa i Fjugesta. Vid Värnsta hördes ett ex den 14-15 juni. Vid Mäjsa vid Rinkeby hördes ett ex 20 juni. Ifrån Åsbro är en kull rapporterad 20 juni. Vidare under slutet av juni är den rapporterad ifrån reningsverket i Hallsberg och i Nasta och Gråbo i Rinkeby, Vi går över till vadare och där har vi periodens andra riktiga stänkare. En STYLTÖPARE den 26 maj. Den upptäcktes på kvällen först vid Oset. Därifrån försvann den plötsligt och upptäcktes senare vid Boglundsängen. Tyvärr försvann den alltför snabbt ifrån oss i Närke. Flera observationer av smalnäbbad simsnäppa finns. Första obsen gjordes 11 maj vid Yxnäsa udde vid Segersjö. Den 27 maj sågs ett ex vid södra Tysslingen och mellan 27 och 29 maj även ett ex vid Boglundsängen. Vid Vibysjön sågs ett ex 29-30 maj. Vid Nynäsängen, Kvismaren sågs ett ex 29 maj - 6 juni. Även 23 juni sågs ett ex vid Nynäsängen. Av kustsnäppa finns ett vårfynd, nämligen av 5 ex 19 maj vid Rysjön, Kvismaren. Samma lokal den 9 juli noterades 12 ex. Därefter sågs arten i Rysjön till 24 juli. Vid Dimbobaden sträckte 45 ex den 17 juli. Tre ex sträckte vid Rynningeviken 18 juli. Ytterligare observationer gjordes den dagen, vid Tjugholmen i Hjälmarén 12 ex, södra Tysslingen 5 ex, ett ex Läppe småbåtshamn och 17 ex sträckande vid Dimbobaden. Vid Oset 16 ex den 19 juli. Även vid Katrinelund och Bondvrak finns obsar av arten i slutet på

Ragnarsson
FASTIGHETER AB

stöder detta nummer av
Fåglar i Närke!

juli. En myrsnäppa sågs 2 juni vid Boglund-
ängen. Vid Hammarmaden sågs arten den 3
och 5 juni. Spovsnäppa är sedd regelbundet
från 9 juli perioden ut vid Rysjön och Ham-
marmaden vid Kvismaren, södra Tysslingen,
Läppe småbåtshamn, Rynningeviken och
Oset, Bondvrak och ute på Hjälmarén. En
småsnäppa sågs vid strandpromenaden vid
Rynningeviken 25 maj. Ett ex vid Hammar-
maden, Kvismaren 5 juni. Den 9 juli noterades
2 ex i Rysjön, Kvismaren och mellan 18-
22 juli noterades 2-4 ex vid samma lokal. Den
18 juli noterades sandlöpare på två lokaler.
Tre ex vid Tjugholmen i Hjälmarén och ett ex
vid södra Tysslingen. Spelande dubbelbeck-
asiner hördes vid Rånnestamaden 7 -20 maj
med som mest 3 ex den 13. Vid Svalnäs, Tyss-
lingen hördes ett ex 10 maj. Från ormkär-
splattformen vid Kvismaren hördes ett ex den
20 maj. Spelande dvärgbeckasiner hördes från
Hammarmaden och Killingemaden vid Kvis-
maren mellan 19 april och 9 maj. Vid Egersta
1 ex 26 april och vid Rånnestamaden 26 maj
- 6 maj. Vid Solglinten vid Solberga noterades
ett ex 3 maj och vid Björka lertag ett ex
6 maj. Rödspov är sedd vid Oset mellan 14
och 29 april. Ett ex vid södra Tysslingen den
24 april. Ett ex vid Fråknabotten 29 april. Två
ex sträckte förbi Bondvrak 1 maj. Två ex vid
Löten, Kvismaren 4 maj och mellan 4 maj och
7 juni sågs en till två ex på Hammarmaden
från Ormkärssplattformen vid Kvismaren. Den
7 maj sågs ett ex vid Vibysjön. Endast ett vårfynd
av myrspov finns, nämligen den 7 maj då
10 ex sträckte mot norr. Den 24 juni sträckte
40 ex förbi Valen och den 11 juli sträckte
150 ex förbi över Hjälmarén. Vid Bondvrak
sträckte 40 ex förbi 16 juli och dagen därpå
115 ex sträckande vid samma lokal. Den 17
var en bra sträckdag. Vid Dimbobaden passerade
355 ex, vid Blåklintstigen i Örebro 120
ex, vid Segersjö 21 ex och vid Almbro vid
Gällersta 35 ex. Slutligen rastade ett ex vid
Hammarmaden vid Kvismaren den 18 juli.
Två vårfynd av roskarl finns. Den 7 maj ett ex
vid Rysjön, Kvismaren och den 13 maj på en
ö ute i Vättern. Ett ex sågs 20-21 augusti vid

Rumboholm vid Tysslingen. Ett ex vid Rosen-
bergstugan i Oset den 21 augusti. Den 23 au-
gusti sågs ett ex vid Stallgården i Hjälmarén
och 2 ex i Hammarmaden, Kvismaren.

LABBAR – UGGLOR

Vid Klåvudden sågs **kustlabb** 30 april, och
i maj den 3 (2 ex), 9, 13 och 16. Vid Nyda-
len sågs ett ex 6 maj. Vid Bondvrak sågs ett
ex den 20 augusti. En **fjällabb** sträckte förbi
Klåvudden 18 maj. **Dvärgmås** är regelbundet
rapporterad från flera olika lokaler från slutet
av april perioden ut. De flesta observationerna
från Kvismaren. Stora mängder av arten har
noterats vissa dagar i juli och augusti i Hjälm-
marén. Den 20 juli 360 ex, den 26 juli 415, 3
augusti 515, 7 augusti 450, 23 augusti 1050
och 29 augusti 680 ex. **Skräntärna** är regel-
bundet rapporterad under juli och augusti från
flera olika lokaler i Hjälmarén med som mest
49 ex den 26 juli. En turturduva sågs 5 juni
vid Husön, Kvismaren.

NATTSKÄRROR -TRASTAR

Ett vårfynd finns av **rödstrupig piplärka**.
Den 13 maj sågs ett ex vid södra Tysslingen.
Några vårfynd av **blåhake** är rapporterade.
Ett ex 8 maj vid Åslaholmen och vid Nyängen
11 maj, Kvismaren. vid Telludden 11 maj, vid
lakdamarna, Rynningeviken, ett ex 12 maj.
En misstänkt vitstjärnig blåhake noterades
26-27 juni vid Värstamaden, Kvismaren. Det
första höstfyndet gjordes 22 augusti vid Alm-
byängen, Oset. Den 25-26 augusti noterades
ett ex vid Venakullarna och slutligen ett vid
Västra rakan 30 augusti.

SÅNGARE - KARDINALER

En till två **flodsångare** fanns i Sörön mellan
4 och 22 juni. Den 10 juni hördes ett ex vid
Ängfallet, Kvismaren och vid Iljanssjön nära
Opphammar ett 11 juni. Vid Segersjö åker-
mark noterades ett ex 13 juni, vid Trystorp
ett den 14 och 26 juni, och vid lakdammar-
na vid Rynningeviken ett den 16 juni. Från 19
juni till 19 juli hördes ett ex på Gamla tippen
vid Oset, den 24 juni ett vid Uggebboda gård
i Stortorp och den 25 juni ett vid Köpberga-

bron i Odensbacken. En till två **vassångare** hördes vid Svartåns mynning i Oset mellan 27 april - 22 maj och vid Åslaholmen, Värstamaden och Östra Kvismaren ett till två ex mellan 7 maj - 6 juli. Även Stentornet vid Rynningeviken fick ett besök av arten den 11 maj. **Busksångare** hördes vid Hidingsta mellan 5 och 28 juni. Vid Snötippen i Oset är den rapporterad 5-8 juni och vid södra Tysslingen mellan 6-19 juni. Den 7 juni hördes ett ex vid Ullavidammen i Sköllersta och ett ex i Glanshammar och vid bron över Täljeån vid Mossås ett ex 13 juni. Vid småbåtshamnen i Örebro ringmärktes ett ex 14 juni, troligen den individ som hördes tidigare vid Snötippen, kanske samma ex som hördes vid Gamla tippen, Oset, 20 juni. Vid Husön, Kvismaren är ett ex rapporterat 15 juni. Vid Råstasjön hördes ett ex 23 juni - 1 juli och från Läggesta vid Askersund finns en notering från 23 juni. Ett ex noterades vid Mariedamm den 30 juni och slutligen ett vid Boängen, Fallersta, från 18 juli. Det var många obsar av arten. Återstår att se hur många som blir godkända. Flera olika **höksångare** har fastnat i ringmärkningsnät under augusti månad. Vid Fågelsjön, Kvismaren, den 16, och vid Venastugan kunde ringmärkaren glädja sig åt arten vid 4 tillfällen, den 26, 28, 29 och 30. Trevligt. Flera fynd finns av **mindre flugsnappare** från perioden. Den 14 maj hördes ett ex vid Edösundet vid Vättern. Vid Ormkärret, Kvismaren, finns en notering från den 16 maj och vid Stora Åskog i Markaskogen i Örebro hördes 1-2 ex mellan 23 maj - 22 juni. I skogarna söder

Kentska tärnor

Foto: Göran Bäckstrand

Foto: Torbjörn Arvidson

Aftonfalk, hane i första sommardräkt

om Tisaren hördes ett ex 30 maj. Lustigkulle vid Brevens bruk fick ett besök 4-6 juni, vid Gränsjö i Glanshammar noterades ett ex mellan 5-31 augusti och ett tt ex noterades 16 augusti i Olshammar. Intressant med så många obsar av arten, snart börjar den kanske häcka hos oss. **Pungmes** noterades vid Stentornet vid Rynningeviken 7 maj och vid södra Näsbyängen vid Oset 11 maj. Vid Ormkärret och Åslaholmen, Kvismaren, noterades arten 14 maj och vid Fågelsjön började de sedan häcka och fick ut minst 4 ungar. Flera olika platser i Rynningeviken fick besök mellan 17-24 maj. Bara ett fynd av **sommargylling** finns från den 2 juni vid grodgölen vid Rynningeviken. **Snösiska** noterades 1 mars vid Arvaby och vid Blåklintstigen i Örebro. Den 6 april sågs 2 ex vid Skalltorp i Åmmeberg. Även Närke fick sin beskärda del av invasionen av **bändelkorsnäbb**. Det blev för många lokaler för att ta upp alla här. 22 platser fick besök mellan 24 juli-30 augusti. **Lappspurv** är rapporterad från södra Tysslingen med 6 ex 10 mars och 3 ex vid Blacksta Tysslingen 13 mars. Västra rakan vid Kvismaren fick ett besök av ett ex 15 mars, Lötensplattformen, Kvismaren, ett ex 11 april, Romarebäcken i Hällabrottet ett 13 april och slutligen ett ex vid Råstasjön 30 april. **Snöspurv** är regelbundet rapporterad under mars månad fram till 6 april från flera olika lokaler. Största flocken noterad 19 mars med 250 ex från Ruinen vid Tysslingen. Det finns några få obsar av **ortolansparv**, nämligen vid Ullavi, Sköllersta, 29 april och från en atlasruta nere i Askersundstrakten den 2 och 5

juni . Glädjande besked kom att arten hittades med föda åt ungar vid Husön och vid Bärsta åkrar, Kvismaren. Vilken lycka erfor inte den ringmärkare som den 29 augusti vid Venastugan, Rynningeviken, fick en **videsparv** hängande i nätet. ◀

Nya skådarmöjligheter

Kent Halttunen

Ibland kan det kännas hopplöst omodernt att vara med i en förening. Jag förväntas delta i möten på bestämda tider, och jag förväntas att dra mitt strå till stacken i form av någon form av arbetsuppgift. Det passar rätt illa med min egen önskan att skåda fåglar: det är alltid bekvämast att bara sticka ut på egen hand, det är skönt att kunna välja den lokal som passar för dagen och bara stanna så länge jag har lust. Men samtidigt är det rätt kul att ibland skåda ihop. Finns det inget bra sätt att kombinera dessa båda intressen?

Många föreningar dras med liknande problem; medlemmarna blir allt äldre och nyrekryteringen av yngre medlemmar går trögt. Samtidigt är de äldre medlemmarna en enorm kraft. Många drivs av ett stort engagemang och gör fantastiska insatser för sina föreningar och utan dessa medlemmar skulle föreningarna få det svårt att överleva. Många av de medlemmar som varit med länge besitter även en stor erfarenhet, en sådan där kunskap som inte går att läsa sig till och som är härlig att få ta del av när man är tillsammans ute i skog och mark.

Jag funderar ibland om det finns andra sätt att skåda fågel: finns det nya former och ger den nya tekniken nya möjligheter? Att skåda fågel, känna sig fri och ändå var ihop på något sätt?

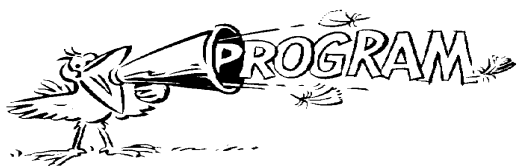
Rapportsystemet Svalan har ju inneburit ett fantastiskt sätt att koppla ihop alla observationer, och BMS (Bird Message System) i mobiltelefonerna har gjort det ännu snabbare. Numera blir det också fler och fler duktiga fotografer som delar med sig av sina fynd.

Själv har jag provat att höstskåda via nätet, det var en distanskurs som Västerås folkhögskola arrangerade. Vi var cirka 20 personer runt om i landet som kopplade ihop oss via nätet, skådade för det mesta på egen hand, men delade med oss av våra erfarenheter via nätet. Var det lyckat? Jag var skeptisk, men det fungerade och det stimulerade till aktivt skådande hela den hösten – dessutom lärde jag mig massor. Jag har också genomfört kursen ”Inventeringsmetoder för fågelskådare” via en distanskurs, en kurs som innebar rätt mycket fågelskådning, men som också kopplade ihop 20 likasinnade via nätet. Det fungerade också bra.

En del människor, som har svårt att ta sig ut i naturen, kan ändå se fåglar via de många webbkameror som finns uppsatta på många platser. Jag hörde också om ett gäng som kryssar fåglar som de ser på TV – det har tydligen ett jäkla hårt jobb med att spela in alla TV-program för att sedan kunna köra bilderna långsamt för att kunna identifiera arterna.

Miljöpartiets förre språkrör Maria Wetterstrand hade en egen lista och räknade alla fåglar hon såg via tågönstret (hon åkte rätt mycket X 2000). Tja, det är väl bara fantasin som begränsar möjligheten att skåda fågel på nya sätt?

Själv hoppas jag på nya möjligheter som ännu bättre kombinerar min egen strävan efter frihet i mitt fågelskådande med ett enkelt sätt att koppla ihop mig med andra likasinnade. ◀

NOF:s UNGDOMSGRUPP

Lördag 8/10. Kvismaren. Samling Öby kulle 09.00 - ca 12.00

Söndag 23/10. Yxnäset med ÖNF. Samling Ormestaparkeringen, Hjälmarvägen 08.30-ca 14.00

Lördag 5/11. Kilsbergen. Samling Scandic, Västhaga. 09.00 - ca 12.30

Lördag 3/12. Kvismaren Örnkoll. Samling Öbykulle. 08.00 - ca 11.00

Exkursioner och resor m m

Torsdag 13 – söndag 16 oktober. Öland i oktober. Bästa skådningen på året brukar de här dagarna på Öland erbjuda. Förra årets resa var fullspäckad med rara fåglar och i år blir det säkert ännu bättre. Tidig avfärd på torsdagen från Örebro som vanligt. En mycket lätt-sam och trevlig resa även för nybörjare. Tre av Erlings stugor i Grönhögen är bokade; två för killar och en för tjejer. För prisuppgift och anmälan, kontakta Ronnie Lindqvist på 070-262 14 17.

Söndag 23 oktober. Höstvandring till Yxnäset tillsammans med ÖNF, Östernärkes Naturvårdsförening. Samling vid parkeringen, Bondevrak kl 9.00 För vägbeskrivning och information ring Gunnar Nilsson, som leder exkursionen, på 019-24 66 77. Ungdomsgruppen deltar.

Lördag 5 november. Salskrakar vid Engelbrektsbolmen och Katrinelund. November är inte fågeltomt. Förra gången såg vi stora mängder salskrakar och många andra trevliga fåglar på den här exkursionen. Samling vid

Eyrabadet kl 8.00 för samåkning. Ledare är Ronnie Lindqvist 070-262 14 17

Lördag 3 december. Örnkoll i Kvismaren. Ska det antligen bli lite örnar att titta på? Det bofasta paret havsörn är säkert på plats och som alla vet kan vad som helst dyka upp, även en gråkall förmiddag i december. Samling vid Öby kulle, Kvismaren kl 8.00. För information och samåkning ring Ronnie Lindqvist 070-262 14 17.

Lördag 7 januari 2012. Artrace i Närke. Tävlingen börjar kl 00.00 på valfri plats och kl 16.00 är det målgång på Gröna Grodan i Örebro där vi samlas för diskussioner, erfarenhetsutbyte, artgenomgång och kora vinnarna. Vandringspriset finns för närvarande i Hällabrottet för andra året.

Anmälan av lag bestående av minst 2 deltagare, görs till Håkan Persson, hakan.persson@nofnet.se eller tel. 070-774 56 33, Känner du att du gärna skulle vilja vara med men inte har några lagkamrater, hör av dig till Håkan, som samordnar det med de lag som anmäler sig

Vid resor med övernattningar tas en mindre avgift ut av deltagarna för administration och till fågelskydd. Om du vill ha hjälp med skjuts vid våra exkursioner kontakta respektive ledare. Bilresor betalas direkt till föraren med 6 kr/mil och resenär.

Inomhusmöten 2011

Torsdag 20 oktober berättar Tomas Haraldsson under rubriken Syrien - från alpseglare till ökenpipare. Vi får i ord och bild följa med till ett okänt land som fram tills nyligen varit svårtillgängligt för omvärlden men som nu gläntar på en veritabel skattkista i form av både kulturhistorisk och ornitologisk rikedom.

Torsdag 17 november kommer Ingemar Lind att visa sin nya film om ovanliga fåglar. Entréavgift 30 kr exkl. fika.

Inomhusmötena äger rum kl 19.00 i Vasa-kyrkan, Vasagatan, Örebro

NOF:s försäljningsmaterial

NOF-kåsa , mörkgrön, m. NOF-logga	30 kr
NOF-dekal små	3 kr/st
stora	10 kr/st
Artlista Närke	gratis

Vill du handla? Vänd dig till **Bengt Jalsborn**
Vallnäsvägen 3, 703 58 Örebro, Tel. 019-12 70 80,
070-113 47 99. E-post: b.jalsborn@globalnet.net

Småfågelholk	60 kr/st
Uggleholk	250 kr/st

Holkbeställningar: Tage Carlsson tel. 0582-66 00 11.
Porto + frakt tillkommer

Regionala rapportkommittén (Rrk)

Rapportmottagare:

Lage Johnson, Bondvrak, 715 92 Stora Mellösa,
tel. 019-44 62 83 eller 070-309 00 00
E-post: lage.johnson@telia.com

Övriga medlemmar:

Magnus Friberg, Peter Gustafson, Andreas Sandberg och Johan Åhlén

Osetkommittén

Kommittén för skötsel av naturreservatet Oset-Rynningeviken. NOF:s representant är:

Leif Sandgren, Tuppa Klaras väg 18, 702 29 Örebro
tel. 070-256 73 95. E-post: leif.sandgren@telia.com

Svansjön Tysslingen

NOF:s representant i stiftelsen:

Helny Olsson, Arvaby, 719 95 Vintrosa, tel 019-29 90 03 eller 070-5762981. E-post: helny@telia.com

NOF:s Ungdomsgrupp

Albin Lundkvist, Sörbyvägen 19, 702 21 Örebro,
tel. 076-822 12 15,

E-post: jagheteralbin_90@hotmail.com

Ann-Margret Elmroth, Rusthållaregatan 14,
702 83 Örebro, tel. 019-32 01 83, 070-637 15 95,
E-post: elmroth@telia.com

NOF:s tjejgrupper

Annika Lorin, tel: 019-24 48 46

Ami Sundén, tel: 070-944 73 00

Fågelakuten

Besvarar frågor om skadade eller tillvaratagna fåglar. Tar hand om skadade fåglar för rehabilitering.
E-post: fagelakuten@telia.com. Se även vår hemsida: www.nofnet.se

Fågeldoktor'n

Staffan Ullström, Gällersta PL 20, 705 94 Örebro,
tel. 019-23 92 37

Övriga

Leif Sandgren, Örebro, tel. 070-256 73 95

Tage Carlsson, Vretstorp, tel. 0582-66 00 11

Leif Bertilsson, Fjugesta, tel. 0585-311 46

Ulla Wallin, Frövi, tel. 0581-331 79

Statens vilt

Den som påträffar ett dött djur av nedanstående arter skall anmäla detta till polisen för vidarebefordran till något av landets större naturhistoriska museer.

Artlista för fåglar:

Fiskgjuse	Svarttärna
Bivråk	Storkar
Örnar	Rördrom
Glador	Lunnefågel
Kärrhökar	Salskrake
Falkar	Svarthalsad dopping
Tornuggla	Skärfläcka
Hökuggla	Gråspett
Berguv	Vitryggig hackspett
Fjälluggla	Mellanspett
Lappuggla	Kungsfiskare
Slaguggla	Härfågel
Fjällgås	Blåkråka
Skräntärna	Sommargylling

Skjutfältsbesök?

Planerar du utflykt till Kilsbergen och skjutfälten kan du kolla på webbplats www.skjutfalten.se vilka dagar dessa är avlysta.

Ringmärkta fåglar

Ringar från döda eller avlästa data från levande fåglar sänds till:

Naturhistoriska riksmuseet, Ringmärkningscentralen, Box 50 007, 104 05 Stockholm
tel. 08-5195 40 80. Fax 08-5195 42 44.

Uppge plats, omständigheter som dödsorsak, tid m m för fyndet.

Rapportera via webb:

<http://www2.nrm.se/rc/rc-formular.html.se>

Innehållsförteckning

Ordföranden har ordet Hans Waern	1
Nya NOF-medlemmar	2
Storskarven i Hjälmarens 2010 Leif Sildén & Ola Strand	2
Omslagsbild: Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	3
Ugglor i Breventrakten Stig Enetjärn	7
Ugglor i Örebrotrakten Jan-Erik Andersson	7
NOF:s vårexkursion till Kvismaren 16 april Anders Kronhamn	8
Exkursion till Yxnäset/Segersjö 10 april Gunnar Nilsson	9
Klåvudden lördag 30 april Marianne Johansson	10
NOF:s traditionella vårvandringar i Oset Marianne Johansson	11
Dubbelbeckasinslyssning Gunilla Frimodig	12
Fågeltornskampen Ronnie Lindqvist, Marianne Johansson, Kent Halttunen och Tage Carlsson	13
Mikroskådning med NOF Ronnie Lindqvist, Ann-Margret Elmroth, Ronnie Lindqvist och Hans Waern	17
Atlasinventeringstävlingen 11 juni Bo Ståhl	18
Vit nötskrika Helny Olsson	21
Kort kungsörnsrapport Åke Lorin	21
Fågeltornskampen Edvin Elmroth	22
Ringmärkning på fågelstationen Johannes Waern	22
Atlasinventering i Närke Billy Lindblom och Albin Lundkvist	23
Nattffågellyssning Kent Halttunen	24
Dvärgsumphöna Bernt Bergström	25
Svanrasten vid Tysslingen 2011 Helny Olsson	26
Projekt pilgrimsfalk i Närke 2011 Ingvar Blomberg	26
Vad händer med "våra" falkar? Sammanställt av Åke Lorin	27
OBSat i Närkemarker perioden februari - augusti Hans Waern	30
Nya skådarmöjligheter Kent Halttunen	35
Program	36